

KAJA

Ilmub igapäew.

Nr. 227.

Teisipäewal, 28. augustil 1923.

V. aastakäik.

Suurem saadetus

— Inglise ja kodumaa wabrikute —
willast meesterahwa palitu ja ilikonna,
naisterahwa mantli, kostüümi ja kleidi

riiet

kohale jõudnud ja soowitame rikkalikult wäljawalikult odawa hinnaga

Tartus, Kaubahoowis nr. 6—7
Telefon nr. 156.

Sfchernow, Lufsep & Co.

Inglise parlamendi liikmed jõuawad neljapäewal Tallinna.

Inglise parlamendi liikmed jõuawad neljapäewa hommikul Riia rongiga Tallinna, kuhu nad kuni laupäevani 1. sept. jääwad. Tallinnast sõidawad nad Põlwanosse.

Schweitsi majandustegelased sõidawad Balti riikide majanduseluga tutvunema.

Rakvere, Schweitsi kaubanduse, tööstuse ja pankade esitajad tulewad septembrikuul Löödri, Väti, Cesti ja Soome majanduseluga tutvunema. (E.M.)

Moskwa näituse wälisosa- konna avamine.

Moskwa, 26. aug. (E.M.)
Täna, 26. aug. oli näituse wälisosa- konna avamine, millest wälisestusest olid osa- wõtma tulnud. Kõnele pidi minn sead- kraas, Lühikese, Kõrgi jaadit Wenese ja eksponeeritud esitaja. Eht näitus küll awati, ei ole kõik eksponeeritud veel kohale jõudnud. Cesti kaubad on kõik wälja pan- nud, peale riide, mis ärastelati. Krasin ja Lühikese käisid 25. aug. Cesti osakon- da vaatamas. Väti pawiljon on seni veel tühi. Soomlaste osawõtt on väike.

Cesti huiwiteerijad Brantfusi- maal.

Selle pealkirja all kirjutab „Sigaro“ 22. aug.: „40-liikmelise eestlaste laulukond Tartu ilikooli professori Kulli juhatusel wiibib juba mõnda päewa Pariisis. Meie sõbrad põhjalalt on juba vaatamas käinud paljud muuseume ja mälestuskohtade, ku- na nendes iga päewaga kangekaasne läheb loom Brantfusi kultuurile ligineda, nagu nad ise ütlevad. Minu seas käisid eestlased Bagatelle'is, Malmaisonis, Boulognes ja selle Jaapani aias, Saint-Germainis, Ver- sailles'is, Fontainebleau's, Chantilly's, Meimsis. Wiimases linnas wõttis neid kardinaal mgr. Ruison kateedraals wastu. Kardinaal jutustas neile linna ja kateedra- li kannatamislugusid. Pompele fordi waa- tamastäime oli väga liigutatud. Järgmi- sel päewal panid eestlased lillesid tundmatu jõduuri haiale. Pärast seda, kui Cesti diplo- maatliku esitaja asetäitja Dr. Leppik lühike- se kõne oli pidanud, wõttis professor Kull so- na ja avaldas liigutatult oma maa inel- lusi Brantfusi maal.

Cesti opereerilased Moskwa tagasi jõudnud.

Cesti reisibüroo poolt korraldatud eks- kurjioon, mis 19. augustil Tallinnast wälja

jõitis, jõudis eila õnnelikult tagasi. Operer- iist wõttis osa 25 inimest. Moskwa waa- dati ülemaenemalalt näitust ja kahelepane- miswäärilisi kohti linnas.

Teine grupp opereerilasi sõidab Tallin- nast Moskwa 3.—6. septembril.

Kindral Burt Balti riikidest.

„Sunday Times“ kirjutab: Kindral A. Burt, kes 1919. a. kõrgema nõukogu ni- metusel liitlaste sõjamäelise missiooni esi- mees Lätis ja Leedus oli, sõitis eila Läti walitsuse palwel Riiga. Sõjajamisel Ing- lise lehe esitajaga tähendas kindral Burt: Kes Lätis ja Cestis pole olnud, ei kujuta endale nende rahwaste wahuusi ja isamaa- armastust ette, samuti pole tal aimu sest erakorralisest arenemisest, mida nad mi- sõja- wäliselt kui kaubanduslikult peale iljeksi- wuse saawutamist läbi on teinud. Mõned olad maast olid samuti häwitatud kui Som- megi piirkond, kuid nüüd on nad omad ko- bud illes ehitanud, sadamad ja raudteed lorida seadnud ning nende kaubandus on üllatama kiirusega edasi jõudnud. Suurem osa neist rahwastest kõneleb mitu keelt, kuid Inglise keel on esinejeks wõõraks lee- lets koolides saanud.

Balti riikide majanduslikust tähtsusest Inglisele kohta kõneles, ütles kindral Burt: On tarwilik, et meie oma mõju ses ilma ojas kindlustame, sest need wabarit- gid ajuvad suurel kaubateel Lääne-Euroopa ja Ida wahel. (E.M.)

Cesti kaubalaewastik ühe laewa wõrra suurenenud.

Dr. J. Raamot on hiljuti Daamist jälle uue mootorpurjeka, endise nimega „Munde- berg“, omandanud, mis juba ka Pärnu on jõudnud. Laewa uueks nimeks pandi mõõdalainud pühapäewal „Wassche“. Raam- otus otsekohe Cesti kaubanduse teenistusse; ta laadib praegu laadakoormat Pärnus, millega ta homme Inglisele teele sõidab.

Seega on meie kaubalaewastik rõõmus- talwal wiisil jälle ühe laewa wõrra suurene- nud. Lühel tähenadada, et meie kaubala- wastiku juurendamises Dr. J. Raamotil wäga tagajärjeks teened on; sest tema on osanud lühike aja jooksul, suure ras- kuste peale vaatamata, oma püüwuse tõttu kahesaja uurt laewa Cesti lipu all kodumaa laadist tööle panna.

Baltiski wabatahtl. tuletör- je- feltfi 50. aastapäew.

Pühapäewal, 26. augustil pühitjes Bal- tiski wabatahtlik tuletõrjajate feltfi pidulikult oma 50-ndat aastapäewa. Muudraste- na olid ilmunud Tallinna wabatahtl. tuletõrje-

Tuletõrje, Tallinnas, Suur turg 18, kōn- traat 3-12, awatud 1. 9 h. — 1. 10 õht.

Õhine walmelord, „Hilisel“ tükilõu- kas, kōntraat 1-30.

Tallus, Suur turg 16, kōntraat 5-31.

awatud 1. 1/29 hom. kuni 1. 8 p. L

Abitalitused:

Tartus, Suur turg 8, 8. korral, Wilhanda,

Tartu ul., Mooseri m., Pärnus, Riikl ul. 41.

Peatoimetaja kōntraat 1. 10-11 hom.

kōntraat 2-35.

Kirjutaja kōntraat 1. 1/10-1/11 hom.

ja 3-4 p. L. kōntraat 5-31.

Kabrejs Kirjandusekspeditsiooni „Kaja“ Tal-

linna, postkast 28.

Seotud. Jätkud kirjandusele, mis taga-

saadustest postmaksid juurdelehted et ole. Sgale täht-

kojale tuleb laadida alati ja kabrejs alla kirjutada.

alijoonid, kirjandusline, kui tähtselt mis alalisse kirj-

taadla poolt ei tule.

Teie numberid hind 3 marka

Tellimise hind.

Postiga: 1. kuu peale 75 mrl. 2. kuu peale 68 mrl. 3. kuu peale 225 4. kuu peale 204 5. kuu peale 450 6. kuu peale 408

Wäljamaale 1 kuu peale 200 marka.

Abiregistruumiline 20 marka.

Tellimist wõtab wastu talitus, abitalitused oma tellimiste wõtab wastu ja kõik wabaritgi postkontorid. Soomes, Saksamaal, Prantsus- maal ja mitmes muus riigis wõtab iga kohalik postkontor „Kaja“ tellimist wastu.

Annulatsioonide hind:

Üks millimeeter ühel weerul: 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

Annulatsioonid wõtab wastu kodumaa talitus, abitalitused ja agentuurid. Soomes — Soomamaale 35 mrl. Saksamaale, Prantsus- maal ja mitmes muus riigis wõtab iga kohalik postkontor „Kaja“ tellimist wastu.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

„Kaja“ tellimist wastu. 1. kuu peale 5 mrl. 2. kuu peale 3 mrl. 3. kuu peale 2 mrl. 4. kuu peale 1 mrl.

!!! Uuendage aegjasti „Kaja“ tellimist 1. septembrist !!!

— Ka teba ei ole karta, — ütles Raudkäsi. — Südurust teostas oma põgenemise wäga kavalalt. Kwahhid usuwad kindlasti, et minubreenode armastunud pealik te oma laagriks kaasa wõttis. On wäga hea, et meie wana sõber enne hobusewahtidele kallaletungimist tädurust lena laanepoissi tegi. Neil teinudel pealid õige terawad silmad olema, kui nad põgenemisel sellest wõitkes peetuhest nii kaugele aru oleksid wõinud saada. Minuse silmapaari, mis teba ligidalt nägi, sulges Tuleõie endo rööwewirwauk. Teie ei arma ju oleti, et naine, kelle tommu näowärm, oma lihase wenna heaks wähem walmis on tegema, kui ta wõõra heaks on teinud.

Päewaundised.

Balti riigipankade kontorents.

Soomes ehitajaks Soome panga dir. E. Grästen.

Nagu Soome lehed teatavad, on wabariigi presidendil poolt Soome ehitajaks Tallinnas arwetatavale Läänemere riiide riigipankade wabariigi kontorentsi määratud Soom panga dir. E. Grästen.

Wälismaade karstus-tegelased Eesti.

Paljud wälismaade juhtivad karstus-tegelased sõidawad Rootsihaagenist peale üleilmilise karstus-kongressi lõpu 25. aug. ringreisile põhjamaadele ja rajariikidesse. Eesti on nad arwatavasti septembriluu esimesel päewal, kus mitmes linnas kõnekoosolekul esinevad. Eestiisse tulewad järgmised isikud: mijs E. F. Stoddard Ameerikast, mijs Agnes Glad Inglismaalt, Dr. R. Herod Schweitsist, Dr. Le grain Prantsusmaalt, Dr. Daudet Boncel Prantsusmaalt, inf. Pastorello Itaaliast, Dr. Hollitscher Eshelo-Slovakkias, Dr. Groeter Schweitsist, Dr. Gachot Elsasist, hra Schöth Daanist. Mitmed neist külalistest on üleilmilise kuulsusega karstuse aate eest wõitlejad ja Eesti karstlased ei peaks mitte juhuist mõõda minna lastma nende isikute ettepanekuid kuulata.

Siseminister Ruhno saarel käinud.

Möödaläinud neljapäeval ja reedel wiibis siseminister hra R. Einbun wabariigi walitsuse ülesandel Ruhno saarel. Siseministri sõidu põhjuseks olud mõned kuulud Ruhno saare juhtes.

Kuna Ruhno saarega korralditi laewaühendust pole, sõitis minister „Aeronauti“ lennukiga sinna ja tagasi. Saarel on ta üldiselt kõik korras leidnud olemat, ainult ühikutele aladel kawatsewat ta mõneluguste ettepanekutega wabariigi walitsusele esineda.

Wõõrandamise alla kuuluwate maade kohta peale 12. juulit 1917. a. tehtud ostmüügi lepinguid ei tunnistata maksuaks.

Maaseaduse § 4 on tühistatud kõik wõõrandamise alla kuuluwate maade kohta peale 1917. a. tehtud ostmüügi lepingud, kui nende tegemiseks wastawate asutuste nõusolekut ei olnud. Sarnaste kohtade ja maade riigistamise puhul on põllutööstusministeeriumile paljude isikute poolt palweid tulnud, et need kohad, mille kohta ostmüügi lepingud peale 12. juulit 1917. a. tehtud, nende omanduseks tunnistataks. Ühenduses sellega lerkis omal ajal üles ka maaseaduse § 4 muutmise küsimus. Maaseaduse § 4 muutmise asjus asus põllutööstusministeerium esialgul arwetatavale seiskutulekale ning mõnel pool, kus jarnafed kohad ülewõetud ja nende pidajatega rendilepingud sõlmitud olid, küsiti rendi tasumine edasi; mõnel pool jäeti ka rendilepingud riigiga sõlmimata. Nagu näid kuulame, on põllutööstusministeerium selle tõttu, et maaseaduse § 4 veel muudetud ei ole, seiskutulek ajunud, et kõik maaseadusega wõõrandatud maa-alad, mille kohta müügilolepingud tehtud peale 12. juulit 1917. a., ilma wastawa lubata ning siamaani veel ülewõtmata, tulewad harilikult korras ülewõtta, wäljajaratatud need kohad, mille ülewõtmise kohtu otsusega seisma pandud, ehk mis siamaani aktidega veel ülewõtmata. Ülewõetud kohtade pidajatega sõlmistakse harilikult korras rendilepingud, arwates 1. maist 1920. a.; samast ajast nõutakse ka wastaw rent sisse ilma wiitwuse protsentideta. Niisamuti talitatakse ka nende kohtadega, mis juba tegelikult ülewõetud on. Maade kohta, kus rendilepingud harilikult korras sõlmitud, lõpetatakse rendi edasiliikimised ära ning rent nõutakse sisse ühes wiitwuse protsentidega lepingu tingimiste kohaselt.

Tähelepanu autoomnibuside pidajatele ja juhtidele.

Maksuwate seaduste ja määruste järele („M.“ nr. 32 ja 59 1923. a.) wõidakse reisirite ja igasugu kroomide otstarbeks käima panna joomatõrjaid ainult teedeministri loaga. Need seadusi ja määrusi peawad igalgi, kes joomatõrjatega ühendust joonib awada, silmas pidama ja täitma.

Eesti-Eäri laubalepingu eeltood.

Esiagne kokkulepe alla kirjutatud.

Laupäeval 25. sk. kirjutati wälisministeeriumis alla lõpuprotokollile Eesti laubalepingu asjus Lätiga. Wälisminnes soovist äriks ja majanduslikke sidemeid mõlema riigi wahel süvendada, mille lõpustõhiks tolli ja majanduslike uniooni realiseerimine oleks, leppisid delegatsioonid kokku, et tulewase laubaleping järgmist korraldusi sisaldaks: enamsoodustus laubanduse, tööstuse ning laewanduse alal; enamsoodustus waranduste omandamise ning käsitluse juhtes, kusjuures sellega seotud maksude, niisama ka teiste maksude maksmise juhtes rahvuslik käsitlus kindlustatakse; rahvuslik käsitlus lohtulaste alal, wabastus sõjateenistusest; rehvistifoonide korral — rahvuslik käsitlus tasumaksimise juhtes; aktiwaletside ning teiste juriidiliste isikute õigus lohtuabi peale, nende tegewuse awamise allumine sifemaa eriseadustele; enamsoodustus tolli formaliteetide täitmisele; enamsoodustus transiidi, ladustamise ja tagastatavate maksude asjus; enamsoodustus wälja- ja sisjeweoluliste juhtes; rahvuslik käsitlus raudtee tarvitamisel; enamsoodustus rannasõidu ja kodumaa laewanduse tööstuse huiwides antawate hõlbustuste ja kalaasjanduse juhtes; laewa mõõdu kirjade tunnistamine; laubamärgide kaitse; rahvuslik käsitlus kindlustuste asjus tööstus-ettevõtetes ettevalitud õnnetute juhtumiste korral; arusaamatuste lahendamise kord. Delegatsioonid wõetaksid läbiwaatamiseks wastawate asutuste poolt nimekirjad (w. allpool) nende laupade kohta, mis lumbi pool soovib teise riigi sifewedada kas tollita ehk alandatud tolliga. Nimekirjade küsimus, niisama ka küsimused, mis sellega seotud, s. o. tollimäärad, leiawad lõpuliik lahendamist järgmisel, arwatavasti oktoobris arwetataval konverentzil.

Nimekirja laupade kohta, mida Eesti tolliwabalt ehk alandatud tolliga Eestiisse soowib sifewedada.

I. Puumaterjalid: 1) Saetud puud pihkusega mitte alla 10 Inglise jalga ehk 9 meeterjalga (1 meeterjalga — 333 mm.) a) männad ja kusejed; b) tammed; c) saar; d) kase ja lepad. 2) Latiid, 5 kuni 9 Inglise jala pikkused puude kategooriaist, mis 1. paragraafis üleskõeldatud. 3) Plangud, liiprid, puusepa tarbepuud, kariniispuud. 4) Liiprid, half sleepers. 5)

Reistwaid ühendusi pidawaid joomatõrjaid juhtida wõiwad ainult isikud, kes omandanud teedeministeeriumi juures olemat kofekomisjoni poolt joomatõrjate juhtimiseks loa. Ühegi teise asutuse poolt wäljaantud tunnistused sefs otstarbeks ei ole makstad.

Selle peale waatamata peetakse mitmes maafommas kolaja ühendusi, maafommas, linna- ehk koguni aleviwalitsusest saadud tunnistuste ja mündritega. Seeläbi juhtiwad joomatõrjaid tihti isikud, kes eufagil juhustlikes komisjonis efsami andnud ehk koguni ilma tunnistusteta on.

Et teedeministeeriumile mitmelt poolt selle üle koebusi on tulnud, palub wiimane politsei poolt järelewalwe sifeseadumist reisirite wõrks määratud joomatõrjate liikumise üle ja kui pealks olemat märgata ilma selleskohase loata sõitwaid reisirite wõrks joomatõrjaid ehk juhtisid, kellel püüdnud teedeministeeriumi poolt wälja antud tunnistused, niisugused finni pidada ja wastutusele wõtta. Ka peawad joomatõrjate juhid sõidu ajal käes kaites olemat olemat. et kindlustada hädasõitua liikumist reisiritele.

Sõidumündrid on munda kindade ümbritsetud walgel põhjal must number, nurrkades pahemal pool ületwal „X“ all paremal pool „R“ punase nurrjoonega mündriks eraldatud.

Üldtingimised tagawara heinamaade ja teiste enampakkumise teel wäljarenditawate rendiüfuste rentnikkudele.

Põllutööstusministeeriumi maaforraalse peawalitsus on riigimaade ülematele seletanud, et tagawara heinamaade wäljarendimisel 1 aasta peale isearalist rendilepingut sõlmida ei tule, waid sellekohaste enampakkumise protokollide juure tuleb liida üldtingimise leht, millele kõik enampakkumise teel heinamaad omandajad alla kirjutawad. Üldtingimised sisaldawad järgmisi kohustusi, mis ka kõigi teiste enampakku-

sooritud palgid, mastipuu, telegraafija telefonipostid. Nampalgid (talad, põitpalgid). 6) Tahutud kase- ja lepapalgid. 7) Puu paberi walmistamiseks. 8) Lugi-puud. 9) Põletispuud. 10) Mäna- ja kuse hõõwelatud joontega laud.

II. Põllumajandus: 1) Dunad ja pirnid toored, kuhwatud, konserveeritud ehk teisel wiisil walmistatud. 2) Linnahe ja linnahe lohu.

III. Tööstus: 1) Noleum. 2) Tihud. 3) Papp. 4) Winerpuu. 5) Puust kingsepa liistud. 6) Tamme- ja pappelauad. 7) Tamme- ja pappelauad, kase-, haawa- ja oksapuuist tiimilauad ja tiimilid. 8) Mänguasjad, rattad, afnaraamid, ukseid, niidurullid, puust transmissiooni rattad. 9) Oksapuu ekstraktid. 10) Jalawaibad, pöranbariibed, jalamaid kufangast. 11) Piiritus ja liidõõrid. Piirituse ja terpentiini lafid. 13) Taimeõli. 14) Oliwaivid. 15) Rõhnaõli ja seebid. 16) Pärn. 17) Naftasaadused. 18) Raudsekiwid, telliskiwid, sawitõõstuse (keraamika) saadused. 19) Fajans, portselaan ja jamiidud. 20) Klaas ja klaasitõõstuse saadused. 21) Päewapilbi plated. 22) Toored ja pargitud nahad. 23) Nahasaadused, jalaõõid, kaeotid jne. 24) Saadused harjastest ja jõhwiidest. 25) Linnahe ja taltst lõngad. 26) Lina ja puuwilla lindid, lambitahid. 27) Willased lõngad ja kudumistõõd. 28) Nõõrid. 29) Elektrilambid ja armatuurid. 30) Sarnatammid. 31) Korgid ja korgisaadused. 32) Kummisaadused. 33) Rana- ja terasasaadused: naelad, traat, sepaarand, masinate osad, labidad, hangud, ketid, mõtmed, ehitustrand jne. 34) Jgaugused nõelad. 35) Põllutõõstamistad: adrad, äfied, tuulamis- masinad. 36) Tubatasaadused. 37) Kõp- sifed ja kondiitri-saadused.

Eesti delegatsioon andis omalt poolt järgnewa nimekirja laupade kohta, mida Eesti soowib tolliwabalt ehk alandatud tolliga Eestiisse sifse wadada.

Need laubad oleksid: kartulijahu, tärklis, figuriid, kartuli juhtur, fhotolaad, puumabrikaadid, puu plantudes ja palldes, wäälilijäsi, äädikahapu, klibud, seemned, sawi, tsement, põletikoi saadused, äädikapulber, wäälilijahape, tinafuhtur, eeter, kollobium, seebid, tina, telefoni aparaadid, raudteewagunid, telliskitõõstuse saadused, purjed, preffendid, nõõrid.

mise teel wäljarenditawate üfuste juures maksuad on:

1) Rentniku kanda on kõik awalikud maksud ja kohustused, mis tema käes rendil olemat maade ja hoonete peal lauwad ehk edaspidi rendiaja jooksul peale panakse.

2) Zoomade karjatamine kowabel heinamaade peal on keelatud.

3) Rentnik on kohustatud lahti ja korras hoidma kõik planeerimise peakomisjoni poolt kinnitatud ja krundi peal ülesmärgitud teed ja piirijihid.

4) Renditingimiste täitmise kontrolleerimiseks on põllutööstusministeeriumil õigus rendialust maad oma ehitaja laudu ülewadada.

5) Kui rentnik käesolewatest tingimistest kõrwale kaldub, siis on põllutööstusministeeriumil õigus rendiohjetti wastuwaibemata korras obroki seaduse alusel ära wõtta.

6) Rentnik on kohustatud kõik tema käes tarvitada olemat hooned, ehitused, maaparanduse töõd ja trawid korras hoidma ja omal kulul parandama.

Korraldused suurmaapidamiste ja tööstusettevõtete wäljarendimise asjus.

Maaforraalse peawalitsus on seletanud, et mõijade wäljarendimisel tuleb hoonete rendiks põllumajanduslike hoonete eest arwata 25 prots. maa rendist. Kui planeeritud mõija eraldatud talud sihiks juurmajapidamiseks wäljarenditakse, siis arwatakse rent iga talu hoonete pealt eraldi ning ühisel alusel wäitemajapidamisega. On juurmajapidamistena wäljarenditawates mõifates hooned hindamata, siis tulewad need ära hinnata ja wääratus tulewastu kinnitamiseks rendilepingusse sifse wõtta.

Mis puutub wäljapuuadade rendimääramisesse, siis arwatakse see luhdrubades hinnatud aia wääratusest, alufest wõttes wahetorda 1 luhdrubla = 40 Eesti mk.;

jarnajelt wäljapuuadud aia wääratusest arwatakse wäljapuu aia aasta rendiks 10 protsenti. Wiinawabrikute hindamisel wõetakse alufest 1914. a. turuhind 200-korbfest, ning rendiks arwatakse 10 protsenti wääratuse kogusummaest.

Wesi- ja ärikohtade hoonete wääratuse teewad kindlaks sellekohased komisjonid. Kriettevõtete rendi määramisel wõetakse arwesse eraldi kohapealseid äriwõimalusi. Wesiõu rendiks loetakse 200 rufi kiloq. hind iga kufutalaia hoiuse jõe pealt.

oooooooo

Sport.

„Kalewi“ wõistlused Saftamaal.

„Kalewi“ esimeste wõistluste kohta Stettinis kirjutab meie lehe kaasjõõline järgmist:

Wõistlus „Titaniaga“,

kes praegu Pommeri meister, oli kohalejõudmise päewa õhtul kell 7/7 nende wäljal. Wäli on mäe-nõlwakale asendatud ja waga aufile, niuwaie põhjaga. Mängu alustab tugewa juurimise „Titania“ ja wawalt mõni minut peale algust on meie wäraw löõdud. Wesiwafastatate juurimine annab nende kufuks lijak weel paar nurga-lõõki. Meie esimese hoo wähenemisel õnnestab „Kalewi“ „Titania“ wärawat esimese walelõõgiga terwitada, mille järel ka päris õige juurimine algab. Wähepealse läbimurdega topiwad aga jaksalased „Kalewi“ teise wärawa wõrku.

2:0 lõpeb poolaeg.

Teine poolaeg — lahtine mäng, siiski „Kalewi“ ülekaalu tähe all. Wõifi kehtwad läbimurdes ei ole aga wäljakad, wärawat ei jaa. Minut koll ähwardab ford Ellmani löõdult esimese kufuwarawa lüüa — kufid pall pörkaf latti ja toereb äärepiiri taha.

Kaotusega 2:0 lõpeb wõistlus.

Üldiselt wõetud oli ülekaal „Kalewi“ käes, kuid ei mõistatud temaga ümberkäia.

Wahetõhtumist hindus wilumatuna. Ta enefe ütlesse järgi olla esimene wäraw of sifekst olnud, ka lasti ta mängu üle lubamata piiri tooreks minna.

Wõistlus Stettini spordiklubiiga.

See wõistlus oli kuibi enefe rohulwäjal. Enne wõistlust jadamus wiim joodustas mängu, pall libises kergelt, kombinatsioonid tulid hästi wälja. Wastane on seeford nõrgem ja juba alguses õnnestab Wäli läbimurda jaksalaste pool- ja pärisakstest ja Saftamaal esimese wärawa „Kalewi“ arwele lüüa. Juurimine jaksalaste wärawa peale ei wähe ja lõpeb Ellmani poolt löõdud teise wärawaga. Kaotuse tategetimise piiuies õnnestab jaksalastel kord läbi murda. Rõõbalt löõdud pall haarab weel kinni kaks. Siis wesi „Kalewi“ juurimine ja wäraw, arwu poolest kalmas, on jälle löõdud, samuti Ellmani poolt.

Teine poolaeg tagajärgi ei muuda, ainult ühe nurgalõõgi saamad jaksalased oma kufuks, wõistlus aga 3:0 lõpeb „Kalewi“ wõiduga.

Wahetõhtumistuga wõis rahul olla.

Mõlema wõistluse ajal wiibis pealtwaatajate hulgas Eesti ehitaja abifaafaga sellele meeskond wõistluse eel lilekimbu annetas. Pealtwaatajaid 2000 ümber.

Kalewifases Maipedas.

Eilase trawiteate järgi wiibis „Kalewi“ jalgpallimeeskond tagajõõidul juba Maipedas (Reedu). Wiimastest wõistlustest on „Kalewi“ Berliini paremate meeskondade hulka kuuluwale „Rotsdam Union“ile 2:0 kaotanud ja Meemelis jealset wõimlemis-ühingut 3:2 wõitnud.

Tasuwõistlus „Sport“—„Milles“,

mida „Sporti“ wäljakufel tema wäljai eila ära peeti, andis wäljakufujale wõidu 2:1, millega eelmise päewa kaotus ka taja tehtud. Zfeloomu poolest jarnanes tasuwõistlus piihapaewasele wõistlusele ja ei annud „Sporti“ wärawalabamuse kohta head tunnistusi.

„Sport“ mängis ka seeford rejerwidega, kuna puudujad mängijad politsei meeskonnaga Sefingist weel eilafest tagasi ei jõudnud.

Loodefaw ilu teifipäeval, 28. augustil.

Merel kowa, sifemaa keitmise kufusega lõunakul. Muntit pikwits, iedarwis hõnkepoolest Eesti. Wihmafand. Soc.

oooooooo

Wäljamaalt.

Ruidas Jirimaal de Valera wangi wõeti.

Londoni lehtedest leiame nüüd lähemaid teateid selle kohta, kuidas Jiri walitsuse kardetawam wastane de Valera, wabriiflaste juht, nüüd omelti ford Jiri wõljalga kätte wangi langes. Teine aasta otja pidi de Valera elama kui tagaetud metsloom, pidi päewalwõlget warju otjima kaugeles taludes, ühildastes iveskites ja maa-alustes koobastes. Minult jubaõul, pilkases pimeduses julges ta oma peidurkajast wälja ronida, et oma poolehoidjatega kofku laada. Tema esimene kofte, nii pika aja järel ford jälle päewalgele tulla ja kooleskul üles astuda, läks juba kümme minutit pärast murja, temale õnnelul wiisil. Walimiste fihutustöö Jirimaal oli juba käes hoos. De Valera, kes tahis end awalikult esitada kui walitsuse wastane kandidaat, oli oma poolehoidjatele lubanud wälise linna Ennis'i turuplatzil kōnet pidada. See linn on tuntud kui Jiri wabariiflaste, mäsuliste peja. Turuplatzil oli kōnetool üles ehitatud, ja kui lõunaajal de Valera autoga sinna ilmus, terwitas teda rahwahulk suure waimustusega. 13 kuu pärast loid nad jälle kōnetoolil näha jeda kumwetomud nreest kohwatu nōoga, selle nimil kōngelt kuulus. Wabawalt fōi aga de Valera kōnetoolile astuda ja paar jōna oelda, kui jārstu hirmukija fajas: „Soldatid!“ Wāe falgad pītasid turuplatzil fiske ja laffid mōned paigud hirmutamiseks õhku. Lõujs hirmis fegadus, inimefed pōrlefid kuhjas maas, kuid de Valera ei mōistnud jeda fegadust oma kōnits tawitada ja pōgenemise teed otjida. Juba felfid soldatid kōnetooli lūmber. De Valera kuffus äkiftelt maha. Mōned kartfid juba, et jeda on wakkolu fuul tabanud. Aga nōnda fē ei olnud. De Valera oli kōhikalt minestufesse langenud, ja kui ta fellest loibus, oli ta juba wangi.

Endine Saksa keiser ja kroonprints.

Saksa riigipäewa liige Gelfferich, endine afekantfeler, fāis hiljuti Doornis Wilhelmil wōõrjil. Nagu Hollandi lehed nüüd kirjutawad, fōitnud Gelfferich sinna end. kroonprintsi palwe peale, et ifa ja poega teineteisega āra lepitada. Nimelt tahnuud kroonprints enefele Hollandis iūt mōifaf osta ja palunud felleks suuremat summat raha, kuid Wilhelm kōtanud selle palwe jārftult tagaf.

Ruhno saarel.

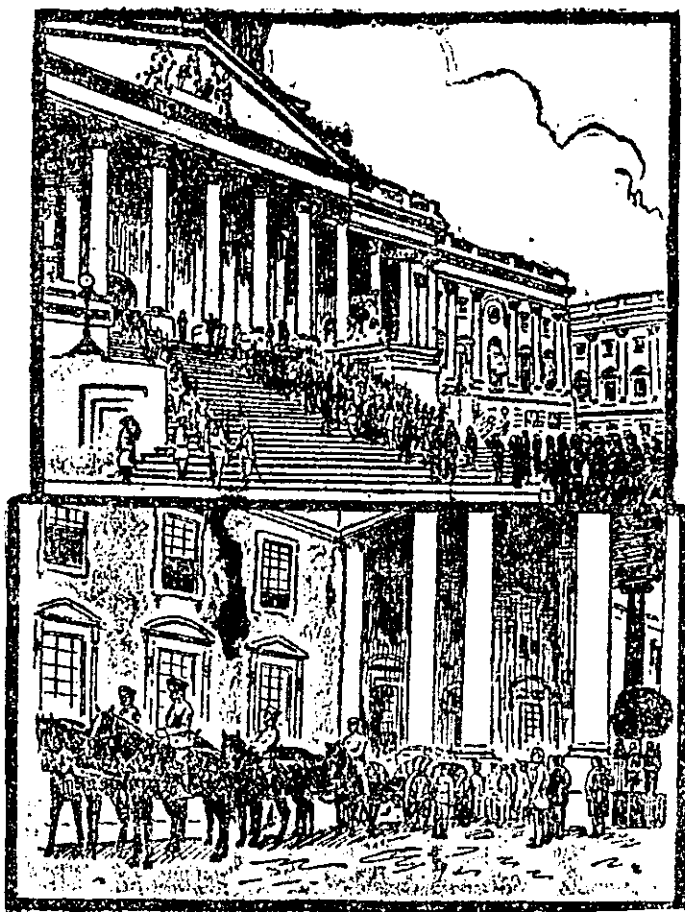
VI. Saare kohapealne ilme.

Tuletorni juurest läbi metfa sammudes, jōudfime tūlaffe. Siila on pōlbude ja farjamaa wahale afendatud nōnda, et iħel-pool on farjamaa, teifel pool — pōlud. Siila otjas on kirikuōpetaja elumaja, teifes otjas faks kirikut, iħs wana, puust ja enam mitte — prungitaw, teine — uus, kōwist ja wōrdlemisi nāgus ehitus. Puustifit on ehitatud 1644. aastal ja 19. aastafaja kōffel parandatud. Kōneldi, et jeda puustifit tahetawad Tallinna muuseumi wiia ja ruhnolastele felle eest uue kiriku jaofs uus orel anda, kaup, mis wiifi ruhnolastele meeldib. Kiriku ārawedamist pōke aga wiift kerge teostada.

Siilafst lōifab lābi laialdane tūnaw, niida omaforda lābilōifawad mōned pōiftanawad.

Tāistalufid on 20, pooltalufid — 7. Pooltaludel aga pūnduwad lahutatud elumajad ja pooltalumifud elawad iħife kōtufe all. Elumajade jaoitus on iħidifelt jārmine. Maja otjas on feinaft — feinaft ulatow fuur tuba, kus fōit talu inimesed iħeskoos elawad. Pōrandad on felles toas laudafest ja wārwituid. Pooltaludes on fē elutuba harilikult waheseinaga fahes jaotatud. Kumbki perekond elab lahutat eriofas. Jārmine tuba, jāllegi feinaft — feina, tarwitataffe kōõgina, loomafōude panipaigana jne. Pooltalumifud kahutawad jeda tuba iħifelt ja iħeforraga. Jārmine ofa elumajas on rehetuba, ruum, mis jāllegi feinaft — feina ulatab. Pooltalumifud tarwitawad rehetuba jārjeforras. Rehetuale jārjueb rehetune, mis pooltaludes fannuti iħine ja kuhu harilikult pōhud ja haganad paigutataffe. Elumaja ees- ja tagafilfies on looma-laudad ja aidad,

President Gardingi matuõ.

Ameerika Aħisriifide President Garding furi 2. aug. San Francisco, kus jurnufeha peafinna Washingtoni wiidi Walgesse majasse. Saatmine fealt wiimjele puhfepaigale oli 9. augustil, ja jeda toimetati mōjurikaf fuurepārafel wiisil. Leinarong haffas Walgest majast liituma hommiku. Kōige ees rafstas kindral Berfhing. Tema järele jammufid jōjawāe iħf ja fōdantine delegatfioon, felle eesotjas fāis fenaator Lodge. Siis tulid waimufid ja nende taga fuurnuanker pūnfārgiga, mis oli riigilipuga kaetud. Surnuwantri jārēl kōndifid miniftrid, jenaatorid ja need kaadifufefaja liifmed, kes olid Gardingil iħeāranis lāhedal fēisumud. Nende taga liitus kinnine tōld Gardingi abifafajaga, fīs auto, kus endine president Wilson iftus, ja fuur hulf autofid, kus wōis nāha praegust presidenti Coolidge, endist presidenti Tafti, teifi kabineti liifmed ning pea fōifi kaadifufefaja ja fenati liifmed. Leinarongi lōpul jammufid ametiafufufte, fōigifit Ameerika jōdādest ofafōdtnud weteraanide ja igajugufte organifafufioonide faatfon-

nad wāga rohfel arwul. Kōit fē aeg, mil leinarong liitus, lasti kadunud presidenti mālēstufē austamifeks iga minuti järele iħs fuurtifufupauk. Mōlemal pool teeb, mida mōdda leinarong liitus, fēifid soldatid, kes jurnufifufufte jōjawāelift au andfid.

Kolmweerand tunni wārafst jōndis leinarong kongressi hoone eħf kapitooli ette puufjārēl fanti kapitooli ja feali feal iħnmargufes faalis iħes. Saal awati publifumile, ja 6 tunni jōofful liitus kuhandete wiisil inimefi puufjārēl eest mōdda. Wārafst lōmat faadeti pēfidentid pōrm kapitoolist raudteejamaa, ja fealt lāks tema teefond Ohio ciarifit Marion linna. Gardingi fuur oli, et tema oma fōdulinnas maha maetaks.

Matufst Marion jurnuaial 10. aug. peeti wāga liħtial wiisil. Sellest wōtfid ainult ofa president Gardingi jugulafed ja lāhemad jōbrad.

Pilt nāitab meile kapitooli (iħelwal), kus Gardingi puufjārēl iħes featud, ja leinarongi (all).

Rahwasteliidu konverentsi kōffuastumise eel.

Hued liifmed. Konverentsi päewaford.

Rahwasteliidu tāsifogu kōffuastumise päewafst on mōaratud efimene efmaspōdem fēptembri fuul. Kōesolewal aastal lāngēb fēe tāsifag 3. fēptembri peale, mis päewal konverents ja awataffe. See on jārjeforras neljas konverents. Wōamine fūnnib alati rahwasteliidu nōufogu juhataja lābi, felleks on praegu Saapani efitaja vicompte Jħii.

Sariliku kōmbe järele astub konverentsi awamife eel rahwasteliidu nōufogu paarifs päewafst kōffu, et konverentsi päewaforda wōetud fiifimufi weel lābi waadata. Konverentsi iftufjārēl, jārjeforras 26-ef, algab nüüd 31. augustil.

Senini on awaldatud fuurvi rahwasteliidu liifmekse afstada Jiri wabariigi ja Aħesfina walitfufe poolt. Tūrēle ofi eeltjūmifeks teħtud, et ta enne jeda pidi jōja lōpetama ja rahufefingu ratifitfēerima. Kōma fēe tūngimine on tātufist lēidnud, fīs on arwata, et ta Tūrē walitfufe poolt konverentsi ajaks wōstaw fuufuafuafidus faadetafje. Seega tūlefs 3 nut liiget fuure ja liifmete arm tūlefs 55 liifme peale. Praegu on liifmeid 52.

Konverentsi rohfele päewaforra kumtfide hulgaft āratamad iħeāralift kumfi kolm liifimuf: lābirāāfufifed liidu pōhifirja War. 10 ja War. 18 mūndmife iħe ning deārmēerimife fiifimuf. War. 10 kōneleb rahwasteliidu liifmete poliitilife iħeifufufje ja territoriaalse pūntumafule kōitfufifet liifmete enēte lābi wōstafifufu. War. 18 teeb kōhufeks rahmōs-wahelife lepinguid regifitfēerida ja awalbada, mis peab eeltjūmifeks olemā nende jōufje afstufufele. Mōlemate nende fiifimufte iħe on juba rahwasteliidu afutamifefst faadif wāga palju wāelidud. Deārmēerimife kōmifjoni poolt rahwasteliidu fuures on hiljuti wōstuf wōetud tagatifeeping, mis pūiib riifidele deārmēerimife tōō hōlfufamaks teħa.

Arwata on, et fēeford ta Argentiina wabariigi delegatfioon jālfe konverentsifst ofa wōtab. Wārafst efimēst konverentsi jāi Argentiina rahwasteliidu tāsifogu kōesolefufest eemale. Tema ei olnud fellega rahul, et fōifi riifid ilma erandita ofefofhe rahwasteliitu wōstuf ei wōetud.

Warastud koer

Walge foksterrier, kahe musta lapiga kaela peal ja seljas, tsirkuse direktor Adolfi oma. Sellele kes juhatab, kust wōib koera kätte saada, antakse hea tasu.

kult weel ilufatufid pifside wōi loorriidēga, mis mūtji iħemifelt weereft alla-lāngewad.

VII. iħfifud jūhtumifed ja pilbid faare eluf.

...Kastad kolm-neli tagafi teinud Ruhnofaare noored, nagu harilikult, jaanituld. Difaks harilikule tuleriidade fuufitufid fēeford, et jaanituli fa „mūrfu teeks“. Selleks otstarbeks paigutatud mereft wālja-uhutud miin tuleriida kōftele. „Mūrfu“ ei olla jāānufid fa hilemata ja olufid fōguni wāga lugeu. Kuid iħe nooremēte tapnud ta fīlmahilfifelt, iħs noormees ja neu fuurnud teifel päewal, mitmel jaanitulel wiidijal rikkumud „mūrfu“ iħt wōi teift elundit.

Meie teefjūht, auwāārt Ruhno wanake, nāitaf fuurnuaial oma poja hauda. Ka tema poeg olufid mālēstufifitfak jaanitulel. Teifel päewal, kui pojaf juft pidanud pūlmad olemā, fuurnud ta jaanitulel faadud haawadesje ja puhfab mullas. Wanakesel ilmuufid pifaf-pifara jārēl fīlmif..

...Dōfel, tuletornihoidja majas, dōfoteris ofes, fuulbus iħmbriffewas iħrgmet-fas fuure huule alafōpmata kōhin ja wiħma jadu. Pīkfafst pīmedufefst tūngis ākiftelt fōrmu hādalduw ja pifaldane wile. Sellele jārjūnes teine weel pifaldafem ja hōdal-dawam. Tuletornihoidja, meie „kindral-fuberner“, lēidis, et laew olēwat merehā-das ja ruttas wālja. Sunni poolteife pā-raft jōndis ta tagafi. Raajas oli iħs noorewōitu mees ja umbes paarfūmmend noorewōitu ehufōmifaf naift, mōnel weel plifa ilme. Kes need? Selgus, et laew on Mīajf Lāti huwifefifjatega — kōolifōpetajate fufufufafstega — Ruhno-faarele ilmunud. Ofa huwifefifjatefi lēidfid dōmaja tuletornihoidja elumajas nagu meiegi, fuurem ofa — iħe faja inimeje — lātnud dōwīmedufes

lābi metfa kīlla uluafufst otjima...

...Teifel päewal, pūhāpāewal, olin firifus. Ruhnolafed on firifuskāija rahwas. afifed — abielufifed ja wallufifed — is-tuwad iħel pool pīnfidel, mehed — teifel poolēl: fegadust ei tōhi felles fuhtes olla. Kōigil on lauluafamafud kaafas ja laula-wad hōolega. Firifufteenifufte lōpul faine fōfiri laudu wōimafufe wana firifut fēefipoolt waadata. Dāflafte fuur hulf wōolaf meie jārēl fa wanafje firifufse, ja firifus lēkfis kīkfufus. Mābelefīn end lābi lāflafte hulga firifufst wālja. Wāljas teħtāffe pāewapīkfifē iħeswōkfēd, lāflafed ja ruhno-lafed fegamini...

...Pūhāpāewa homm. faine kufte, lōumafajaks marrule tulla. Gelmifel päewal oli faarel harajāfēti lōps fūndinud ja wiififis on laft fa kōhe rīkfida. Rīkfimifst toime-tas pāfstor. Wāderiteks firifutati wōif peafeguf fōif wārrulifed. Wārrul on wiififis fāfs kōrda rahaforfjandufst toime panna: efifefes — pāfitori heafs, pārafst — lapie f. o. lapfēema heafs. Kolm kōrda fāifid ruhno-lafed mullē fēletamas, et „pāfitorile ei mafja palju anda“. Sellest fāin nōnda aru, et lapfēemale peab „palju andma“. Peale rīkfimife kufufufst oli pidufōōf. Pīff laud oli kaetud līnadēga, fōõgifs — fēaf — ning wāfifalīha ja kīmbifufup. Sōõgi lōbul fō-rīkfati laualt fōõginānd, wōfēti fa līnad āra, kuid laufafifufjad pīdid fōif oma pā-fadele iftuma jāāma. Selle jārēle haaras iħs kōige kīfēdamā olēmifega pērenāntē laudlīna, fāānas kōffu ja haffas fōifi laufafifufjafid kōffufāānufid līnaga kōppima: efīnefe wōfuf fōi pāfstor, jārāmife — mīna, nīkfaua fūi fōif lābi. Kōgale antud wōfufule jārjūnes fēletus, mīfs lōōdud. Pēifj-mēhi kōpiti felleks, et nad nāifed wōtāffid, fīs faafid fōif jālfe fōōs pīdu pīhifēda. Abi-elus inimefi kōpiti felleks, et neif ruur

Tallinna sõnumid.

End. „Supeljalong“ Kadri- orus tühjendatakse elanik- kudest.

Tühtetaks wälja 20 perekonda.
End. „Supeljalongi“ ruumides Kadri-
orus, mis mõni aeg tühi seisnud ja kuhu
pärast omanikkude poolt elanikud sisse las-
ti, wiist küll ruumide korrashoiu mõttes,
leidisid peavarju umbes 20 perekonda. Ma-
ned neist elutsesid seal juba üle 3 aasta.
Nüüd on neil päewil kõigile elanikele
forterid üles öeldud ja nõutakse ruumide
tühjendamist lähe kuu jooksul. Elanikud on
peavarju leidmise üle tõsiselt mures.

Prostitutsiooni vastu wõit- lemise kõwendamine pealin- nas tarwilikuks tunnistatud.

Linna tervishoiu komisjoni koosolekul
oli prostitutsiooni vastu wõitlemise kiirgus
antud. Leiti, et praegused prostitutsioo-
ni kohta käiwas jundmäärused küllalt edu-
kat wõitlusele selle poole vastu ei võimalda;
näiteks ei juudeta tühti järelewaatuse alla
wõtta naisterahwaid, kelle kohta kindlad
andmed olemas, et nad prostitutsiooni alal
tegelikud, põhjustel, et seadus seal isiku
wabanduse rikkumist oletab. Ohtustati pöör-
da tervishoiu peadirektori poole ettepaneku-
ga, praeguste prostitutsiooni kohta käiwas
fundmääruste meelest läbiwaatamiseks ja
seadusega kokkukõla wõtmiseks moodustada
komisjon, millest osa wõtaks peale tervis-
hoiu peawaltijate esitajate ka wälispolitsei,
prokuratuur, töö - hoolekandeministeeriumi
ja Tallinna linnavalitsuse esitajad.

Kesthaigemaja elektro kar- diograafiline kabinet alwa- takse lähemal ajal.

Kesthaigemaja juures awatakse lähemal
ajal elektro-kardiograafiline kabinet, milleks
eelarwesse wastaw krediit üles wõetakse.
Tervishoiu-komisjoni otsusel wõiks kabinet-
ti tarwitada peale haigemaja ka erajätku;
elektro-kardiogrammi hind oleks 500 mrf.

Wana-Kalamaja furnuad terwelt Jaani koguduse tar- witada.

Kohalik Wana-Kalamaja furnuad on
käitlikult Tallinna Jaani koguduse kätte
läinud, mille tõttu seal ilmsiks hanafruntide
eeskätt selle koguduse liikmetele müüma ha-
takatse. —g.

Lapsed kiinnitid ja jällegi warsti ühised
warrupidud oleksid. Kõige rohkem klapiti
tiitlasi ja anti pikemaid seletusi: jõe-
da ja jõe-ning ehi tiitleid, kuid mehele ei
märka nad minna, et nad nüüd omelt aru
pähe wõtaksid ja ruttu pulmi mõistaksid
teha. Sgale klopimisele ja antud seletuse-
le järgnes üldine naer, mida kõik lausaoli-
jad ühemeelselt ja nagu taktisepi järele te-
gid. Peale klopimist luges pastor palwet
ja kõik wõisid lausalt lauldada. Enne oli
saarel 276 päriselanikku olnud, nüüd oli
277-nes nimetirja üles wõetud....

... Kõige tähtsam mees saare omanalit-
suses on küllawane — lantsman. Tema
walitakse saare üldkogul ja temal on, peale
mannermaali wõlawaanema kohustusel,
weel niisugused ülesanded, mis saare oma-
pärastusest olenewad: administratiivsed ja
küllamajanduslikud. Praegusel küllawa-
nemat on tähendusriikas taluigaatus: te-
ma talu ühe ees, künawal, on parajasti
juht ka wangimaja, puust, olekufega ma-
jake, siid lauti, siida poolteist wõi kaks pi-
kust ja seinte kõrgus waevalt kuus jalga.
Wangimajal on kaks jaoskonda: ühe „jaos-
konna“ üks oli talualluuga kinnitatud, teise
„jaoskonna“ üks oli pärauni lahti ja pöran-
dal paistid põhud, pehmeks ajemeks...

... Saupäewal oli küllawane maja-
nekrutide wõimine. Peaegu terve küla
oli sel puhul küllawane oie kogunud.
Waadati alnast sisse, kuidas nekrutiwõimise
toimetatakse ja harutati omanahel seda
jündmist. Wõimeus oli tähelepanew.

Üks allpeaga iga tegi mulle piarfil-
mil jalgats, et tema ühiskust poega ka lö-
a ajal wäljaspoole saart teenima ei wõi jaa-
ta. Wihapäewal tegi ta mulle selle asjaloo
weel kord selgeks. Mitmed ruhnolesed kip-
pusid lamat asjast rääkima... (Särgneb.)

Sonakruntide müümine Wa- na-Kalamaja furnuadil seis- ma pandud.

Kohalik Jaani koguduse nõukogu otu-
tel lõpetati läinud nädalal Wana-Kalamaja
furnuadil hanafruntide müümine. Müümi-
se seismapanemise põhjustel on asjaolu, et
paljud hanafruntide omanikud oma frunte
korraldanud pole, misjuures teatud aja
järele wastawa määruse põhjal koguduse
kätte langevad.
Surnuadil wõetakse ette põhjalik hanafruntide
müüsi registreerimine ja planeerimine, mis-
juures töö lõpuluuimise hanafruntide
müüsi meelest antakse. —g.

G. kunstnikkude liidu poolt korraldataw kunstnäitus

mis pidi awatama 1. septembril, wiibib wei-
di ja awatakse arwalawasti 3. ehk 4. sep-
tembril.

Gesti kunstnikkude liidu peakoosolek

peetakse ära wihapäewal, 2. septembril, kell
9 hommikul I tiitlasele gümnasiumi ruu-
mides. Päewakorras on uute liikmete was-
tawõtmine, kodusõbra kinnitamine ja juri-
dandawad walimised, mille järele mis jur-
kohe nõutakse jaoks toodud töde läbiwaata-
mist algab.

Tallinna kestkoolilõpilaste üldpidu.

Tallinna Gesti koolinoorjoo liidu ette-
wõttel korraldatakse wihapäewal, 2. septemb-
ril kohaliku linna tiitlasele kommersikooli
ruumides üldine kohalikkude kestkoolide õpi-
laste pidu. Üldpidu kawatseti juba wa-
rem toime panna, mis aga ruumide puudu-
sel edasi liitati. Wõidul eijnewad paremad
jõud sellel ajal koolinoorjoo jaoks. —g.

Tallinna sadam kasesolewa nädala algul.

Nus sadam. Wälse puusilla ääres sei-
sawad purjelaew „Maima“ ja mootorpurjel
„Torm“ puufoormaga. Uue sadama lainalõhja
ääres seisab Gesti aurit „Pahazel“ ja tühjenda-
b kaitseme; Sassa aurit „Epico“ tühjendab
kuiwõie toormat; purjelaew „Beith“ tühjendab
pallitoormat; Sassa aurit „Andrea With“ wõ-
tab laualtoormat peale; Gesti aurit „Eufi“ tüh-
jendab kuittoormat. Sadama auripriisi kuiti
lähedal seisab purjelaew „Ernani“ ja tühjendab
telliskuittoormat; purjelaew „Zui“ tühjendab
puutoormat; purjelaew „Wette“ sillutuskui-
toormat. Uue sadama põhjapoolse silla ää-
res wõtab Inglise aurit „Vencore Head“ palli-
toormat peale; purjelaew „Wetlem“ tühjendab
puutoormat, samuti ka purjelaew „Semborg“;
neile järgnevad 2 wähemat purjelaewa puu-
toormatega. Elewaatori taga olewa puusilla
ääres wõtab Gesti aurit „Woldemar“ segala-
pa peale; purjelaew „Murmets“ tühjendab
telliskuittoormat.

Wäikse silla ääres elewaatori lähe-
duses tühjendab purjelaew „Giltbegard“ puu-
toormat; Gesti aurit „Eestina“ wõtab sega-
laupa peale; purjelaew „Mide“ tühjendab puu-
toormat, samuti ka purjelaew „Kuiwõie“; Inglise
aurit „Scipio“ tühjendab segalaupa toormat.
Sadama kontori läheduses tühjendab Gesti au-
rit „Thorsten“ segalaupa toormat; wõõrdilla
juures seisab aurit „Jaani Põlka“ ja purjelaew
„Wijja“, wiimast tühjendatakse puutoormast.
Sadamatahaste basiseis. tühjendatakse üht
purjelaewa puutoormast, teiseks on remon-
teerimisel mõned aurid.

Kaupmehe silla tühjendab purje-
laew „Lea“ puutoormat; Sassa aurit „Alwine
Rus“ tühjendab segalaupa toormat; Inglise
aurit „Conro“ tühjendab kuiwõie toormat;
Sassa aurit „Egjeien“ tühjendab segalaupa
toormat, samuti ka wõõrti aurid „Largo“ ja
„Scalho“ ning Prantsuse aurit „Seine“. Peale
selle seisab silla rida wähemat purjelaewa
puutoormatega.

Wõõrti wõitakse sadamas elaw tegevus.
Sisepöidind laewade arw on järjekindlalt kas-
wanud. Paljud aurid hui ka purjelaewad
seisawad teiste laewade taga silla ääre päre-
mise järjekorda oodates. Paljud laewad on
remonteerimisel wõi seisawad muudel põhjustel
tegemisele. Elewaatori juures piistatatakse ehi-
tatawa aida betooni; ka jalkatase sadama sil-
dade sillutustööd. —c—

Robanliji registreerimisi

on linna statistika büroos toimetatud 19.
juuni 25. augustini: abiellumisi — 1 ja
lõidumisi — 2 korda.

Anton Mängel. †

Wihapäewal, 26. augustil suri liihifeje
haiguse järele Tallinna 22. linna algkooli
õpetaja Anton Mängel.

Anton Mängel sündis wana kalendri
järele 26. augustil 1872. a. Hariduse oman-
das Tartu kooliõpetajate jennimaar. Tee-
nis õpetajana Wihalepas, Kareperes, Wääl-
jas, Kolgas ja Tallinnas 9. sept. 1913. a.
alates. Tallinnas elades omandas Anton
Mängel ketskonna lauldaise lugupiamise
ning töötas paljudes ketskides aktiivse
liikmena.

Anton Mängeli matustelitus on Tal-
linna 33. janda muumise kirikus ketskonda-
lal, 29. augustil kell 1 päewal. —3.

Õpetöö algus kohalikkudes koolides.

Eila algas kohalikkudes alg- ja kesk-
koolides õpetöö. Linnaulijatel wõis jälle
näha rohkesti wäruilist wõimimist, neist
paljud wärskelt õstetud. Koolimistid
peas, liikus juurepuhustest kooli ja päi-
witatud, kooliwoorjugu linnaööda hommi-
kul kooli rutates ja peale lõunat raamatuk-
kauplustes peatades, et õpeshindusid muret-
jeda. Raamatukauplustes oli eila jelle-
pärast isikalist elawust märgata. Noore-
mad koolilapsed läksid hommikul kooli ju-
remalt jaost waremale kästi kinni hoides
ja ühes aja wõi ema kaatel õsteti ka kaup-
lustest raamatuid ja wiiskusid.

Tallinna linna kaubandusli- jed õhtufurjused.

Linna poeglaste kommersi - kaubandus-
kooli juures awatakse jama kooli juhatusel
ettewõttel lähemal ajal kaubanduslikel õhlu-
furjused. Furjuse ülesandeks on mõlemast
joost õpilastele anda algteadmisi, mis kau-
banduses ja kontori praktikas tarwilikud on.
Furjused kestawad 2 aastat, misjuures aja
jooksul järgnised õpetatavad ained läbi
wõetakse: Gesti keel, kaubandusline kirja-
wahetus, kaubandusline arwiteadus, ra-
matupidamine, kaubandusline jaadustea-
dus, kaubandus, majanduskadus, kauband-
usline geograafia ja Inglise keel. Õpetee-
leks on Gesti keel, kusjuures tarwiduse kor-
ral, kui wähemalt 20 õpilast jelleks ennaft
üles annud, ka Wene ja Sassa keelt ning
kirjawahetust mendas keeltes, masinirja ja
isikirja õpetatakse.

Kaubanduslikud furjused korraldatakse
linna poeglaste kommersi - kaubanduskooli
ruumides ning õpetus on arwäewil peale
lõunat kella 1/6—1/9. Õpeaasta lõpul tu-
leb kõrgis õpemeetes wastawa komisjoni
ees esiam anda.

Furjusele wõetakse vastu nais- ja mees-
õpilasi; ilma eksamita neid, kes 6-kl. alg-
kooli lõpetanud, wõi wastawa hariduse jaa-
nud ja eksamiga 6-kl. algkooli õpewõtte
ulatuses neid, kes wähemat hariduse on jaa-
nud. Ilksitud õpewõtteid wõiwad kuulata ka
isikud, kes 4 algkooli klassi lõpetanud, wõi
wastawa hariduse jaaanud. Õpewõtte juu-
rus jündusliste ainele eest on 700 marka
aastas, millest pool furjuse algul, pool
teise õpewõtte algul ära maksta tuleb.
Õpilased, kes jünduslistes õpewõttees efsa-
mid sooritunud, jaawad furjuse lõpetamise
üle tunnistuse, kuhu õpewõtte ja tagajärjed
üles märgitakse. —g.

Meie teatrite wälimus ja ümbrus.

Rumi wiimase ajani pole meie teatrite
ümbruse kaunistamise peale suuremat rõh-
ku pandud. „Estonia“ teatri juures on
liiski argseid samme selles mõttes astunud
ning maja ümber puid ja wõõrsid hakatud
istutama. Teatri hoone ise, mis mõni aeg
tagasi freem-walgeks wärwiti, on juba hui-
listi mustunud ja tahumund, peaaegselt
realkooli poolles ojas.

Dramateatri ümbruse kaunistamises
aga pole midagi tehtud; ilgi priiglast on
tähtja lagedal publikumi silma all.

Koheline plats teatri hoone otjas tulle-
tab meelde ennem mõnda küla-koplit, kui
rohelist platši siidalinna.

Switajate lohasus.

Nõmmel Mustamäe all olew mets on
paberi tükkidega ja igajugu toidujäämistega
õhtrast üle kiltwatud, mis jalutamise seal

ebamugawaks teeb. Oles isoomitaw, et
metsa jäämistega koguajaks puude külge for-
wid seataks, nagu nad linna parkides ja
puisteedel karvitakse. Praegune korratu
olek aga kahandab suuresti Nõmme metsa,
kui puhkuspäiga wäruist. Ka tuleks isoomi-
tada publikumile rohkem rõhku panna met-
sa ilu hoidmise peale.

Siseministeeriumi ametnik- kudel ja wõõrastele suitseta- mine ametiruumides ära kee- latud.

Siseministeeriumi keht- ja alluwaes
asutustes keelas siseminister ringkirjaga
suitsetamise kõrgis ametiruumides ära, kus
wõõraid asjaajamises wastu wõetakse was-
tawõtuse tundide ajal, kõrgis oosterrumi-
des, walwekorra ruumides, kus wõõrastele
käimist ja ka kõrgis teistes ametiruumides,
kui mõni ametnikkudest oma illemusele awal-
duse teeb, et tal teiste ametnikkude suitse-
tamise pärast raste töötada. Suitsetamise
õskarbel ei ole ametnikkude õigustatud töö juu-
rest lahkuma. See keeld on makse wõõ-
raste, kui ka ametnikkude kohta. Peawa-
lituste ja walituste illemate peale on pan-
tud alluwaes asutustes kindla korra maks-
mapanemine. —c—

Sundmäärusi tubakatöö- tuse kohta

mis wõlloogu poolt kord juba kinnitatud,
pole wõidud tänini maksta panna. Töö-
hoolekandeministeerium tunnistas nad lea-
duse-wastaks. Linna juriskonsult leiab, et
nende määruste wäljaandmine kuulub lin-
nawolikogu kompetentli, kuid neist peab wäl-
ja jätma kõik, mis puudutab wabrikute sife-
muse tehnilist külge.
Wiimase tervishoiu-komisjoni koosolekul
waadati määrused weel kord ilksikajalist
läbi ja leiti, et kõik n. n. „tehnilised siimur-
jed“, milles käsitakse uste, akende kõrgust,
ventilatsiooni j. n. e. ainult tööliste tervis-
hoiu nõudel põhjenevad, jeeaga ka jündmää-
rustes tarwilikud.

Muudatused kesthaigemaja personaalis.

Tervishoiu-komisjoni poolt waliti keft-
haigemaja naiste siiehaiguste wanemaks as-
sistendiks Dr. James Raufas, haawajaooskoni-
na nooremaks assistendiks Dr. M. Bekker;
nimetati: praegune haawajaooskonna assis-
tent Dr. Kirmann — wanemaks assisten-
diks, praegune siinutus-jaooskonna assistent
Dr. Berli — wanemaks assistendiks, praegu-
ne siinutus-jaooskonna wolontäär Dr. Gubel
— nooremaks assistendiks.

Tallinna juukselõikajate klubi ei anta töötamisele ainuõigust.

Mäletaewasti pööras hiljuti alutatud Tal-
linna juukselõikajate klubi linnavalitsuse
poole palwega, et juukselõikuse ametisõruse
tajapiima töstmisele lubataks töötada ainult
neil juukselõikajatel, kes warustatud oleks
klubi poolt antud kütetunnistustega. Ter-
wishoiu-komisjonis oli siinimus arutusel, kus
otkusele jõuti, et seetõttu oluford täiesti
tsunfti laadi lannaks ja klubi ainuõigust tä-
hendaks. Komisjon ajas eitawale seijufu-
bale.

Teated külgehaikawate hai- guste liikumise üle.

Linna tervishoiu osakonnas on registreer-
itud külgehaikawate haiguste juhtumisi 19.—
25. augustini: kurgutöö — 2, wõõrääme
paistehist — 1, lastustöö — 7, jarkatid —
1, filmamarjahaigust — 2, tiifust — 7, kõhu-
tiifust — 3, paratiifust — 1.

Teater ja muusika.

„Estonia“ teater.
Teisipäewal, 28. augustil jääb „Karmen“
etendus nimiofa tegelase haiguse tõttu ära,
mängitakse „Ebus talupoeg“ — Leo Kalli op.
3 waatuses alandatud hindadega.
Homme, ketskondal, „Reetud talu“.
Teatritöökoos.

R. Leinuse lasteloori

Wanematekogu palub, härra Mängeli surma pu-
hul, kõi lasteloori lauljaid ja „Pauku lappi“
loftu kulla teisipäewal, 28. augustil k. a. kell
8 õhtul Mla mit. 18.

Professionaalne maadlejate ühing Tallinnas

teatab sellega, et
laupäewal 1. septembril on üleilmise ishempiionadi algus ilmatshempiooni nime peale. Lähemad teated järgnevad.

Siferiigist.

Virumaalt.

Wäike-Maarja põllutöö ja karjakasvatuse näitust

peeti 25., 26. ja 27. augustil kohaliku põllumeeste felfi korraldusel.

Näituse plats on Wäike-Maarjas õige suur, kuid väljapanekuid oli sel aastal mõrblemisi vähe. Mõige suuremaks võis karjakasvatonda pidada. Siin oli triigi mõisa Angleri kari esitatud. Ka väikema- pidajad olid loomi välja pannud, kellede viimastest kohja kontrollühistuste poolt talbelid kofu olid loadud.

Ka hobuseid oli kaunis koguse hõbused ei puudunud.

Põllutööriistu oli ainult kohalik tarvitajateühisus esitanud.

Kahvast oli isearanis pühapäeval rohkesti. Kuid paistis, et näitust enam kofu-foamiskohaks, kui kaotamisteks tarvitati. Wbf.

Virumaa põllumeeste õperetiist osatootmine

töötas õige elato laada. Praegu on ülesand- mifi juba üle 40. Operetiist Tartumaale algab 29. augustil. Wbf.

Viru maakonna põllumeeste esituse täis- kogu koosolek

peetakse ära 16. septembril Narveres.

Wiljandimaalt.

Trakteri awamist ei anta luba.

Siljuti esinenud teegi M. Wana-Suis- lepi wallawalitfufe ja nõutogu ees palwega, et temale õlle- ja wiinamüügist luba an- taks, misjagune palwe aga tähelepanemata jäetud, sest Wana-Suislepa ongi juba tats õlle- ja wiinamüügi kohta. — Jon.

Seltskondliised, ühistkondliised jne. organi- satfioonid Wiljandimaal.

Wiljandi-Pärnu rahutogus on Wiljandi maakonna kohta järgmised organisatfioonid registreeritud: Sõadusfelfe — 19; noor- soo kasvatustfelfe — 1; karstusfelfe — 6; noorsoo karstusfelfe — 2; noorte-ühin- guid — 9; naisfelfe — 5; muusika-laulu- mängu felfe — 9; endiste õpilaste ühin- guid — 1; enefeharimise ühinguid — 1; felfskondliisi ühinguid — 3; lugemistringe — 14; rahwaraamatutogu felfe — 18; rahwailitfoole — 1; laenu- ja raamatutogu felfe — 1; muusika felfe — 1; kirjandus- felfe — 1; teatri ja kunst felfe — 3; spordifelfe — 7; kooliõpetajate ühinguid — 13; koolifelfe — 1; arstide felfe — 1; õigusteadlaste felfe — 1; politfiametnik- tude ühinguid — 1; riigi- ja omawalitfufus- teenijate ühinguid — 1; põllumeeste fogu- fid — 45; maatarvitajate ühinguid — 1; maaharijate ühinguid — 5; felfitööliste felfe — 2; töölifte felfe — 38; üürnik- tude felfe — 1; majaomanikfude felfe — 2; töösturite felfe — 2; kaupmeeste ühin- guid — 1; ehitajate ühinguid — 2; woorimeeste ühinguid — 1; toetus-abiandmis- kinnitustfelfe — 5; tuletõrjajate felfe — 14; lastefelfe ühinguid — 1; laste warju-

paiku — 1; felfe- ja kasvatustfelfe — 1; noorjõppade malewa wanemate fogufid — 2; demobil. sõdurite liitufid — 1; rentnikfu- de felfe — 1; mõldrite ühinguid — 1; juubelifapitaali felfe — 1; ajalehe kirj- tus-õfaiühifufi — 2; postitühifufi — 1; elektrifelfe — 1; masinate ja riistade tar- witamise ühifufi — 108; piimaühifufi — 43; põllumeeste felfe — 10; põllumajan- duse felfe — 3; turbaühifufi — 30; wäike- ja fultloomade kasvatuse felfe — 2; me- findus-aiandus — 1; hobufekasvatustfelfe — 3; loomakasvatustfelfe — 17; jahindus- kalandus — 6; mefakafutustfelfe — 1; karhufi felfe — 11; tööstustfelfe — 12; tööstus-kaubanduse felfe — 3; tarwitajate ühifufi — 23; majandusühifufi — 4; õs- tuühifufi — 1; laenu-hoiuühifufi — 11; ühifpankafid — 7; kontroll-ühifufi — 11; matufekafafid — 2; wennaustfelfe — 4; adwentiistide fogudufi — 2; juudi fogudufi — 1; juudi felfe — 1; ilma tegewusala nimeta felfe — 3; organisatfioonide liitu- fid — 3.

Setolewast nimekirjast on wäljaäetud wastastifu tufefahju abiandmistfelfid wal- dades. Wbm.

Pärnumaalt.

Kordamisnädalad featatse felfe.

Et laugelt suurem oja kooliealistest lastest oma õppimise 4-klasfifile algkooli kurfufega lõpetawad ja fellepärast juba 12—13-aastafena koolist lahifunad, mille tõttu neil liig wäike ettevalmistatus ellu mine- mifeks ja fellefifi palju oma nooruse tõttu ära unustatafse, on Pärnu maakonnawalit- fufus otustanud:

Algkoolist lahifunute edasiharimifeks ja samuti ka allafoolielealist ettevalmistami- feks — 1923. a. 1. oktoobrist aates igas fuus kaks korda ja nimelt efimefel ja kol- mandal laupäeval, kumbki kord 2-tunnififed katfepäewad korraldada. Kõijumus tufef lõpufitult otustamifefle ja kinnitamifefle lä- hemal maakonnamõitfogu koosolekul. li.—

Postilofude korraldus Abjas.

Posti peawalitfufe ettepanekul arutas wallanõitfogu postilofude korraldamise kü- simust. Et Abja wallamaja postkontori lä- hidases ajub, fiis otustati postiafentuuru awamine wallamajasfe eitamalt. Peale selle tunnustati korwititufus: 1) Et Abja Peretilla Sotjas postiafentuur awatafs, misjagune palwega ka felfed kohalifud elanifud posti peawalitfufe ees on efine- nud, 2) postkastid uues feada Abja külas, Abja mõijas, Riika külas, Wihufi külas ja Womamõijas, fufu Abja postiafent Abja Rahwojalt posti wiifs, kuna muu lähem kor- raldus nende külade elanifufude hooletfs jääb. li.—

Wallawalitfufus awas tffefiwiina müügi.

Wiinafel Sefle wallanõitfogu koosolekul arutati tffefiwiina müügifkoha awamise küsi- must. D. Munge palwe Eidaferes tffefi- wiina müügi awamifeks luba faamife afjus, jäeti tagajärjeta. Peale selle otustas nõu- fogu wallawalitfufefle ulesandeks teha tfe Sotuta külas, mis fejet walda, tffefiwiina müügi awada.

Koolijuhataja walituf.

Abja Rahwoja algkooli juhataja wali- mitf toimetati wiinafel wallanõitfogu koos- olekul. Kandidaate oli 4. Kinnifef hääle- tamifef waliti koolijuhatajaks Mefefi Sines — tufefõigustline, Tallinna kooliõpetajate fefminaat 1923. a. lõpetanud, feega wärs- fe töõjõud koolipõllul. li.—

Õitustatud postiafentuur awada.

Maakonnawal. ettepanekufarutab Wiluwere wallanõitfogu Wiluwere wallamajasfe postiafentuuru awamife küsimust. Et Wilu- were walid juba pikemat aega omal fuul ja korraldusfif Sõrgu postkontori ja Wiluwere wallamaja wabel posti woad, jenini kolm korda nädalas, ja ühtlasi ka arwefse wõttes postiafentuuru tufhtust, otustati paluda, et juba 1. septembriks f. a. Wiluwere walla- majasfe postiafentuur awatafs. li.—

Lubjaahjud mafju alla.

Koonga wallanõitfogu otustas oma mü- majef koosolekul walla felfetufefule juure- damifeks wallas afuwad lubjaahjud mafju

Rikkalikus walikus

koolilastele

saapaid ja turnimiskingi.

Aug. Raamat & Co.

Suure Karja uulitsal 18, Laenu-panga majas.

alka panma. Mafs määrati felfetufefule juuru- fe järele 2 penni marga pealt, mis igalt 2000 morfa wälja teeb. Sapiens.

„Endla“ teatri felfetufefud ja wälja- minetud 1922./1923. a. hooajal.

Üldine felfetufef 3.241.575,331 m.

Sellest teaatretendustest 2.427.061,50 m., toetussummafif riigi poolst, linnawalit- fufelt, raudteewalitfufe kfefst ja fuwifefst pidust ja laulupeofst 724.900 m. Korjandufe läbi raamatutega 84.374,50 m. jne.

Itbine wäljaminek 3.176.009 m. Sellest näitlejate palfadef 1.552.250 m. Solis- tide honoraar 124.000 m., orkfetri talu 280.000 m. jne. Sapiens.

Tartumaalt.

Põllumajanduse instrukt- orite kurfufed.

Geiti põllumeeste felffelfs korraldab fef- leaastale instruktore kurfufe „Wahil“ kooli- talus Tartu lähedal 12.—26. septembrini, millele wael paaripäewane ühine wäljafitit järgneb.

Tänapufse kurfufe peafifitideks on instruk- torite eriline ettevalmistamine: 1) afunififu- dele agrofonomifefeks abiandmifeks, 2) põllu- majandustfefe ühiftegewifde alal abiandmi- feks, 3) töõ ühtlustamine ja nooremate jõi- dude metoodiline ettevalmistamine.

Kurfufefle minejatele teenistufes olewate- le instruktoretele mafjab felffelfs arwe järe- le fõiduraha kohalifust maakonnafinnast Tartusse ja tagafi ning wäifefst päewaraha, mis „Wahil“ araalamifeks tarwif.

Kurfufestl töötatafse endifelt ettelugemife fufteemi järele. Ettekandjateks on wälifed lektorid ja instruktord tfe. Ühtfakafjale töõ- fama määrab päewast päewa kurfufe juhata- ja S. Siinerfon.

Deffa.

Tartu teated.

Noorjõppad näitufe biuroole oma kaasabi lubanud.

Et näitufe biuroos mitmefugufeid wäl- fefid dienduwi wäga palju, on noorjõppade malewa lubanud oma kiifmeid faata näitufe biuroole abifks mitmefugufte ulesannete ja käftude täitmifeks. — a.

Kõhtupalati liige puhufef.

Kiigifkõhtu korraldama koosoleku otufje- ga 22. augustift f. a. on kõhtupalati lii- mele, Ernst Erdmann'ile haigufe puhul puhufit 23. aug. kuni 6. oktoobrini f. a. lubatud. — c.

Pos'i alalt.

Postkastide ulesfadamine küladefse kawatfufel.

Maa postifweo fergendamifeks ja hõl- bustamifeks kawatfuf posti-peawalitfufus tu- lelwal aastal hakata postkastifid ulesfadam- küladefse, maanteede äärde, fuft postiweda- jad mõõda fõidamad. Üldfe kawatfetafse ulesfe feada posti-maanteede äärde 1000 postkastit, milleks wastawad summad postif- peawalitfufe tulema aastafesfe eelarifesfe ulesfe on wõetud.

Postiwedna nendest ulesfetatufest post- kastifid kawatfetafse nõnda korraldada, et neid fufhendamad igapäew mõõdasfõitwad hobufe-posti jaama ametnikud, sinna afeme- le hannes wastawasse külasfe määratud posti, mis mõne talu poolst, felle kaks küla posti korraldus on, wäljawõetafse ja teistes- fe taludesfe laiali wiatafse.

Postkastide ulesfadamifega faaks maa- kiheda postiwõrguc: faetud.

Dunetufed ja fultfõõd.

Saladustfifud kallaletungi- mifed Tallinnas.

26. ftf. õhtul läinud Wäike Ameerifa uul. nr. 25-b elufefel Friedrich Kusmann Polgu uulitsat mõõda fofu poole ning Drelwingi uulita- ja murgale jõudes tunginud temale tundmata ifituf teadmata põhjufel kallale ja fõõnud min- gifugufe terawa afjaga 7 haawa pähe, mille tagajärjel Kusmann maha kufkunud ja hiljem haigemafja toimetati, kuna aga määrtefad ära wõgenefid, felle tabamifeks abinõud tarwitufefle wõetud.

Samal ftf. tunginud Laial uulitsal tats tundmata meefterahwast Wizu maad, Tubulita- na kod. Jaan Wittendorffile kallale ja peksnud teda feni, kui tema maha kufkunud, mille peale peksjad ära läinud.

Samuti toimetati Tallinna felfhaigemajasfe rafse noahatwaga fõhus Harju maad, Kuivaa- jõe walla kod. August Wdu p. Wõõrman, teda fenajani rafse terwifefle felfuforra tõttu pole korda läinud üle fuulata, mispärast efjalgu teadmata, kus ja mis põhjufel haawamine fündinud. Arsti felfetufe järele olla wähe too- tufst Wõõrmani ellu jäämife peale.

Kiijumine Suure-Tartu- maanteel.

26. ftf. õhtul läinud Bernhard Off Suure Tartu maanteed mõõda fofu poole. Merutajate klubi pifetonda jõudes tunginud temale wiis tundmata ifituf kallale ja riijunud temalt ära dokumendib ja 8000 marka raha ning põgene- nud ära. Sündmufefi teatas Off kriminaalpo- litfifefle, felle poolst riiufjate tabamifeks fõit abinõud tarwitufefle wõetud. — II —

Üheteifskümne-aastane tü- tarlaps 2 hõonet põlema fufi- tamud.

15. aug. pääjis Ardu külas Hans Jäära päraft olewas Wahimardi talus, teadmata kui- das, tuli lahti, mille tagajärjel elumaja oja kraamiga maha põles. Maabri-peremees S. Grosvald wõttis W. Jäära oma launa elama.

21. aug. päetwal kella 5 ajal hallas Gros- walbi laut afifelt põlema, tuli laqunes kiiresti laiali ja elumaja ühes aitade ja lautadega põ- lesid maani maha.

Elumajast ja aitadest juudeti oja kraami wälja tuua, kuna laudas 8 hobust tulekohwifeks jäid. Saun jäi tufest puutumata.

Wfi paistis kofe kufhtafena ja arwati, et fufin tufefufitamifega tegemift on. Kufhtus fef- les afjas lauges W. Jäära lahifõidaja — 11 a. tütarlapse — peale, kes ka wiimaks oma fufi ules tunnustas.

Tema õtunud „Wahimardi“ lafas kanapefi ja feal hafanud heinad põhewast fufuf põlema, millest ta aga kofe teifefle pole rääfinud. Grosvaldi talus tahtnud ta aga ilufi tufid ja fufitju naha, ning wifanud põlewa tifu fellepär- raft laudataha püügidesfe.

Dung.

Tulifakhu ja postifefle wastufahhamine.

Dõl wastu 20. augusti pöles Tartumaal, Hannu wallas Andres Sooru elumaja ühes laudas, mis ühe fufufe all olid, maani maha. Omaniku kahju umbes 150.000 marka. Tuli on arwatawasti algufe jaanud hooletult tulega ümberfäämife tagajärjel.

Tufefufutamife juures kufutas kohalik postifefi raiooniülem wennaufefid Wäri, Daniel ja Johan Wihit'uid wõet bumbama, mida nad aga ei teinud, waifd hallafõl wastu. Kaks efimeft löid raiooniülemat, kuna kolmas wend temal parema kae fõrmef hammasfega ära näris, mille tagajärjel fõrmef ulespaistefatid. — a3.

Wargufed Tallinnas.

26. ftf. warastati Marta Kaupmees'it luul turul wiibimife ajal taufufst rahamapp ühes 3500 marga rahaga. Karl Hiflarit felferift walewõime abil tats kufufat ja üks ühtfand. Hans Wbergil korfefift walewõime abil talwe- balitu umbes 7000 marga wäärtufes. Emilie Jürgensfif korfefift mitmefugufefid naiffterahwa riideid umbes 6000 marga wäärtufes. Dimitri Afriwonogowif luul turul, kufu tema kuffuma oli jäänud, taufufst rahamapp ühes dokumenti- bega ja 24.000 marga rahaga. Mafafle Efnal taufufst rahamapp ühes raha ja dokumentidega. Mefjander Puifonenif korfefift piniufati taufufst 3100 marka raha. Konftanin Safamannif W- rita jõe kaldalt fuflemife ajal fõit riided ühes mitmefugufte dokumentidega 13.000 marga wäärtufes. Andrei Majorowif piniufati taufufst 6000 marka raha ja dokumentid. Eduard Wilmannif Schnelli üigi ääres wiibimife ajal rahamapp ühes raha ja dokumentidega. Mette Seemannif Jaani fufitu fufefambrift manifl ühes dokumentide ja rahaga 17.000 marga wäärtufes. Johan Afriuwifal pööningufst mit- mefugufst riidekraami 6000 marga wäärtufes. Richard Trakfil korfefift fuuremal arwal mit- mefugufst kraami ja Marie Hanspuit Rufafide restoraanis wiibimife ajal 4700 marka raha.

Kooliõpetajad, tähelepanu!

Jõnawad müügil:

„Looduse õpetus“ V. õppeaasta. Rogermann - Wännit - Mahlftein. (31. muh sept. felfpaigas).

„Maadefeaduse õpperaamat“ V. õppeaasta. Siit-Roppel. (31. muh sept. felfpaigas).

„Maadefeaduse õpperaamat“ IV. õppeaasta. Siit-Roppel. (3 wärwifife laardiga. Hind Mt. 100.—)

„Irit: eefifa ja geomeeftria“ Westi-Griinthal. II. õppeaasta. Hind Mt. 90.—

„Arifmeefika ja geomeeftria“ Rofchewsky-Westi. (31. muh 1. sept. f. a.

R.-H. „Loodus“, Tartus.

Majandusline elu.

Telliistivõõstus Eesti.

Sarni, liima ja metka on Eesti küllaldaselt. Selle järele võiks arvata, et meil peaks telliistivõõstus hästi arenenud olema. Meil peaks telliistivi nii palju olema, et meie oma tarvidus täielikult kaetud ja veel palju wälja meame. Tegelikult elu näitab aga, et meie sellel alal alles kui mitte just viimasele kohal, siis ometi tagumises reas oleme.

Enne sõda valmistati selles piirkonnas, kus praegu Eesti wabariigi maa-ala, umbes 30 telliistivi iga elaniku kohta aastas. Wenemaa tegi vähem — umbes 10 tükki ainult. Sakamaal tehti 60, Inglismaal 90 ja Ühisriikides 150 tükki.

Viimastel aastatel on meil telliistivõõstus vähem tehtud kui enne sõda. Niiud on loomuni niifugune nähtus inimis tuldud, et meile meelata wäljamaalt telliistivõõst, ehk küll see kaup raske ja kaugele vedu sellepärast ei kannata. Mis põhjused neel võiksid olla, mis meie telliistivõõstust ei laje edeneda? Selle küsimuse peale tuleks põhjalik vastus otsida. Enne, kui juba leida mõis, tuleks meie telliistivõõstust feisuforda tundma õppida. Praegu ei ole wiist kufagil meil selle jaoks täielikku andmeid. Sellepärast mõis ainult umbkaudselt arvata, kus wiga feisab.

Telliistivõõstuses teevad kaht juuremat kulu tööliste palg ja kütmine. Tehate ehitamise ja korraspidamise kulud jätame siin kõrwale.

Wenelased tunnistasid enne sõda, et neil ei maffa masinate jõudu telliistivõõst tegemisel tarvitada, feft küftiti töötamine tuleb odavam. Ainult juure linnade läheduses olid masinad telliistivõõstas tarwituft. Muijal tehti küftiti. Sga 1000 telliistivi valmistamiseks arwati natuke üle 7 inimese pöewane (10 tundi) töö waja minewat. Siis oli küfti töö tehtud, jawiweoft kuni põletatud kiwide ärakandmiseni. Wõrmijad tegid 1500—2500 kiwi päewas, nii kudas jawi ja tööstistad. Sakslased ütlewad, et nende tööline teeb 10 tunniga 3000—4000 kiwi walmis ja 20 hobusejõuga töötaw masin mõis teha 30.000. Kui palju kulub Eesti 1000 telliistivi walmistamiseks tööstjõudu?

Puudulikkudest andmetest, mis täepärast, feigub, et üks Eesti wabrik on tarwitanud iga 1000 telliistivi kohta, mis temal walmistatud, üle 10 tööpäewa.

Meil on tööstjaid kalliks. Wenelaste moodi meie ei mõiks töötada. Siis lähewad meil kiwid kalliks. Seda asja oleks waja lähemalt feigitada.

Mis puutub küttematerjaali tarwitamisesse, siis ütlewad sakslased, et 150—200 kilogrammi kiwiühtega mõis 1000 telliistivi kowaks põletada. Wenelaste andmete järele kulub 1000 telliistivi põletamiseks 0,33—0,45 küttesüda kumise ehk männipuit.

Kiwiühte hinna järele Tallinnas tarwitas nii siis jafslane 1000 kiwi kowakpõletamisel 600—800 Enf., wenelane aga natuke üle ühe jooftwa sülla puit.

Ühe Eesti wabriku andmete järele on tarwitatud puit 1,7 jooftwat sülda 1000 kiwi põletamiseks, teisel aastal aga kaugeft alla sülla. Misfugufed arwud õiged on, seda ei tea. See wabrik ei ole wiist ifegi oma süldi hoollega lugenud. Niifugufest Eesti andmetest ei saa järeldust teha, teiste andmete järele aga mõis leida, et Tallinnas tuleks, kui 1000 kiwi põletamiseks üks jooftwat süld kumise ehk männipuit arwata, Inglismaalt toodud kiwiühtega kütmine palju odavam, kui Eesti puudega.

See on ebaloomulik.

Toodud andmete järele mõis aru saada, kudas mõimalit on Sakamaalt meile telliistivõõst wadada. Muidugi mõjub siin küll ka Saksa raha kurs kaasa, aga peapõhifused on need, mis eelpool näidatud ja liifaks weel arwatavasti meie tehaste puudulif ehitus ja fistejead.

Kufagil oli meie telliistivõõstas tehteheidetud, et nad tahawad liiga palju kufu ja sellepärast ajawad kiwid kalliks. Seda waadet ei taha õigeks pidada. See kufu oleks wabrikud täiel hool käima pannud. Kufu puudus, fe on, mis meie jawi ja liima lademed feisma jätab.

Toiduainete wäljavedu Eesti fäesolewa aasta efimefel pool.

Küigi statistikata feftbüroo andmete järgi on fäesolewa aasta efimefe poole jooftul Eesti toiduaineid järgmitel arwul wälja weetud:

Teramilja — 1201 puuda — 243 tuh. 700 marga wäartufes; jahu — 987 puuda — 473.400 marga wäartufes; tan-gu-ü — 116 puuda — 43.400 marga wäartufes; kartulid — 275.467 puuda — 21.913.000 marga wäartufes; kartuli-jahu — 305 puuda — 152.500 marga wäartufes; piiritust — 34.000 puuda — 78.816.000 marga wäartufes; liha ja lihakaupa — 41.258 puuda; — 45.322 tuh. 900 marga wäartufes; wõid — 52 tuh. 016 puuda — 198.956.600 marga wäartufes (i. on. kogu poole aasta wäljameoft 7,4 protf.); juustu — 410 puuda — 881.900 marga wäartufes; mure — 5857 puuda — 8.312.300 marga wäartufes; filufid — 1174 puuda — 777.600 marga wäartufes; ölifkoofiid ja muid loomatoiduaineid — 57.328 puuda — 10.286.200 marga wäartufes, ning mitme-fugufeid teifa toidu- ja maitfeaineid wähemal arwul.

Silbse on toidu- ja maitfeaineid Eesti fäesolewa aasta efimefe kum kuni jooftul wälja weetud — 476.653 puuda — 369 milj. 485.636 marga wäartufes.

Kõige rohkem on wälja weetud toiduaineid — kariajandusi, nimelt 100.442 puuda — 254.377.110 marga wäartufes. Ifi-fute maade järgi on kõige rohkem toidu- ja maitfeaineid weetud Rootfimaale, siis — Soome- ja Läti-maale ning Inglismaale ja Daanimale. Teistesfe riikidesfe wõr-reldes eelpool nimetatutega wähemal arwul.

Eesti tuletifud wäljaveo-kaubana.

Peaturuna efineb Inglismaa. Nagu riigi statistikata feftbüroo wälis-kaubanduse andmetest näha, on Eesti tuletifud endile juba wäljamaal turgu juutnud leida, õigugi efialgul wäifkel määral. Kuud fe turu mõis järjekindlast laieneda, kui aga meie wabrikud weel rohkem rõftu panefid eksport-tuletiftude kauba wäartufe ja hea-duse peale.

Kui tuletiftude wäljaveo-andmeid maa-delba, torfab kofe jilma, et meil tuletiftude wäljavedu wähehaawal kaswab, milleft fäesolewa aasta efimefe poole wäljaveo-arwud järgmitse pilbi annawad.

Eesti tuletiftufid weeti wälja:		
	Puudad	Margad
Jaauuaris	1457,0	1.509.000
Weebruaris	1046,0	1.129.000
Märtfif	799,0	900.000
Aprillif	535,0	580.000
Mais	1001,8	1.200.000
Juunis	2072,9	2.486.400
Kokku	6911,7	7.804.400

Meil fäesolewa aasta efimefe poole jooftul wäljaveetud tuletifud on läinud pea küft Inglismaale, nimelt 6887,8 puuda — 7.776.800 marga wäartufes, kumna Rootfi neid on weetud kõigest 22.800 marga eest ning Daanimale — 4800 marga eest.

Metjamaterjaalide wäljavedu 1923. a. efimefel pool.

Küigi statistikata feftbüroo wäliskaubanduse kofha käimate andmete järgi on Eesti fäesolewa aasta efimefe poole jooftul puu-ja puutööstuse faadusi järgmitel arwul wäljaveetud:

Kaudu ja planufid — 1.992.955 puuda — 204.991.900 marga wäartufes, mis kogu 1923. efimefe poole wäljameoft 7,6 protf. wälja teeb; tifuttraati — 14.039 puuda — 4.087.100 marga wäartufes; muid metjamaterjaale — 994.872 puuda — 56.010.500 marga wäartufes; wineer-platefid ja tooliühjafid — 245.380 puuda — 112.578.200 marga wäartufes; walmismööblit (peaasjalikult Inglismaale) — 4.674.500 marga wäartufes ja muid puutööstuse faadusi wähemal arwul.

Ilbfe on Eesti fäesolewa aasta efimefe kum kuni jooftul mitme-fugufeid met-jamaterjaaliid ja puutööstu-fe faadusi wäljaveetud — 3 milj.

261.457 puuda — 382.730.260 marga wäartufes.

Meie puutööstuse peaturuna efineb Inglismaa, nii on 1923. a. efimefe poole jooftul kum nimetatud tööstuse faadusi wäljaveetud — 327.572.000 marga wäartufes; feega üle 1/4 kogu efimefe kum met-jamaterjaalide wäljameoft. Belgiafje on neid materjaale weetud — 19.581.500 m. gawäartufes; Sakfamaale — 13 milj. 679.200 marga wäartufes; Daanimale — 10.789.100 marga wäartufes; Solla-n-disse on eelpool nimetatud aja jooftul ainult meie puutööstuse faadusi — 5.751.000 marga wäartufes faadetud, teistesfe riikidesfe on meie puutööstuse faaduste wäljavedu wäiftem olnud.

Sama aja jooftul on Eesti fje fiste-weetud puutööstuse faadusi ja mitme-fugufeid tarbepuit — 25.180.870 marga wäartufes. Neift Sakfamaalt — 9.708.470 marga wäartufes; Daanimalt — 6.631.060 marga wäartufes ja Läti, Danzigift, Inglismaalt, Soomest ning Wenemaaft wähemal arwul.

Läti fadamate korraldamine Wene tranfiftweo juurenda-mifeks.

„Ekonomitfheskaja Shiani“ teatel ole-wat Läti wälisminister teatanud nõufogu efitajale Riias, et Läti walitfufus kawafef feptembrifku lõpuks liiwendada Riia fadamat kuni 26 jala ffigawufeni. Lariwifika korraldamistfoid Windaui fadamas jafka-tafje. Wäewaforrale on wõetud Preitfburgi raudenteifika remonteerimise teostamine lähe-mas tulewifus. Läti walitfufus olewat nõus forda fadma Windaui elewatatori, kum nõufogude walitfufus jooftiks teada ära kufu-tada. Weale selle oleks Läti walitfufus nõus lihtfufilama mõned tolliafjanduse formaal-fufed. Töötunnid Läti raudenteif ja tolli-afjutufes wiiafe kofufufafje selleks, et waqumite wäljaladamine fiiuniks ilma ta-fistufeteta.

Wõifufe lootufed Lätis.

Nagu Riia lehed teatawad, on Lätis põl-tuföö wihmaste ilmade tõttu fiiuniks ajaks hiljemaks jäänud. Olguft, et juba auguf-ti teine pool fäes-fefjab ofa ristifhe i-na põlbudeft weel niitmata. Kuramaal on wähe kufgemale jõutud, kui Liiwimaal, kum ka feal leidub weel kofhi, kus ristifhe in alles põlbudel.

Rufis ja nifuf on ilbifelt rahuldaw. Waukfe pool ja Riia ümbrufes on ruffi-fai-fufega juba algust tehtud, aga wihm tafis-lab tööd. Sijufate ilmadega on loota, et kogu riigis mõne päewaga oleks rufis juba walmunud. Riidas fiiunif ilbifelt on õn-neftanud, on rafte õelba, oder on näit. lõunapool wiljatõufude all kannatada jaa-nud ja pead on nii wäifefed, et kufe feenne-jaamifeks on wähe lootust. Kui wihm edafi feftab, ei fiiunda juurem ofa faeraft mit-te walmida.

Sina faagi kofha näitawad wiimafed teated, mis faadud maanufefadest, kus kõige enam liuu kaswatatafje, feisuforra parane-mift. Wõifufelootufed on rahuldawad. Ku-na tänawu fiiufipind Lätgallias ja endifes Liiwimaa ofas on kaswamud 20 protf. wõrra, arwatafje, et jaagi liidine jumma annab tä-nawu wälja 25.000 tonni eksportliuu. Lät-nud aastal fiiudeti wälja wadada 21.000 tonni.

Kartul on, nagu „Lat. W.“ teatab, halbadest ilmadest hoolimata rahuldaw ja oodatafje head faafi, kui ffigife tuleb päit-fepaisteline. Mõned põllumehed kardawad, et ffigis liiga wara tuleb, nii et fõid tulema aasta jaoks ei fiiudeta lõpetada, mis ka tu-lema lõifufe kofha mõis awaldada halba mõju.

Elufallidus Daanis.

Wiimane elufallidusindeks, wäljaraa-watud j. a. jaauuaris, oli 198 (a. 1914 — 100). Uus elufallidusindeks, wäljaraatud juunis j. a., on 204. Riia töölifje feftmine eelarume oli juunis 1914. a. 2000 krooni, oli fe jaauuaris 1923. a. 3963 fr. ja juunis 1923. a. 4081 fr.

Toiduainete hulgaft on eriti kallimaks läinud fufher, margariin, liha, kala ja ai-mifit, muidest tarbemeist — feep ja kütte-materjaal (fiiuf ja kofa).

Elufallidufe tõusmife tagajärjel on nii-hästi riift kui eraettewõtjad fiiunifud oma teenijate ja töölifte palgafid juurendama. Wiifelus olewate riigiteenijate elufallidus-liha on praegu 486 fr. aastas, ja mitte-abielus olewate — 324 fr.

Ühifitfide põllumajandus ja tööstus.

Põllufaaduste hinnad ja tööpalgad linnades kui ka maal ei ole ühifitfides

enam tafafaalus. Luuafje niifugufed näi-tufed: fufatufitföö feigia mõis faada 8-tun-nilife tööpäewa eest 762 muna, niifitfepp 17,5 buffelit niifu, maaler 23 kana, fef iga-üks 3 naela kaaluwad, linamafja 42 naela mõis ja puufje 175-naelafe jea.

Maailma fufd ühes fifeerandamise ta-fistuftega on nähtawasti feisuforra feft ajanud. Sga oodatafje ehitamife-luhina wähenemift. Põllumajandus faebab rafte feisuforra üle.

0000

Uued afiffafeltifid.

Sgafugufte jõidu- ja weoabinõude käima-wanemifeks linnades, alewites ja maal, nii-hästi maa- kui ka weekteedel on afutafud afiffafeltis „Autoomnibus“. Seltfi afutaja-tek on fr. Rangro, M. Karneof, Joh. Jüf-mann, D. Birnaff ja J. Rooffon. Seltfi põhifafitafifis on määratud 10 miljoni marka, afiffad 25.000 mk.

0000

Luru feated.

Wõru turu 25. auguftil.

Terawilja oli kumul ilbifelt rohkem, kui eelmifelt turupäewadel. Ruffifjahu 300—310 m. puud, faerad 210—220 mrf. puud, odrad 220—230 m. puud, odrafjahu 250—260 m. puud, odartangud 15—18 m. nael, kriuidi toop 18—24 m.; niifupiil 480—500 m. puud.

Wärskeid kartulid on ifeäranis rohkelt; waff maffis 430—450 m., puud 140—160 m., ehk toobiwifji 14—18 m. toop.

Riawilja oli feftmifelt näha. Porgandi fimp 5—7 m., peedid 6—10 m. tüft, kuf-gid 8—13 m. tüft juureufe järele, herne-faumade toop 15 m., kufjapea 15—25 m.

Piimajaaduste juures oli märgata hini-dade tõufu. Mõõgimõif maffis 70—75 m. nael, kumawõif 75—85 m. nael, piimatoop 10—12 m., hapupiima toop 4—6 m., kuf-hupiim 10—12 m. nael, hapukoore toop 70—80 marka.

Kanamunad maffis 9—11 m. paar, me-f 65—70 m. n., elufad kanad 100—180 m. tüft, elufad noored fufed 35—70 m. tüft, elufad feapõrfad 750—1500 m. tüft, lam-bad 600—1000 m. tüft, feened 10—20 mrf toop.

Seinu oli rohkelt kumul. Kufafjeinad 50 m. puud ja põllufheinad 75—80 mrf. puud. Wuid oli ka rohkelti wõrreldes eel-mifte turupäewadega, koorem maffis 400—600 marka.

Metjamafifad 25—35 m., aiamaafifad 40—50 m., tiferberid 20—25 m., puufjed jõftrad 10—15 m., mustad jõftrad 30—40 m., wabarnad 40—45 m., mustifad 15—20 m., muraad 18—25 m. toop.

Sealifja feawifji 37—40 m. nael, nae-lawifji 40—50 m. nael, feapeff 50—55 m. nael, fuitufuf 50—55 m. nael, fufatufud fearafu 60 m., fufatamata fearafu 50 m. nael. Soomafifja fupi jaoks 18—22 mrf. nael, praef jaoks 24—28 m. nael, wafifa-liha 17—19 m. nael, lamafifja lamafawifji 20 m. nael, naelawifji 25 m. nael, wõr-fid 30—60 m. nael.

Sufkrufhind poodides püfif pea endife-na. Naelafhind 27—29 m. Leifwa nael maffis 8 m., peenleifwa nael 15 m., ning faia nael 17—20 m., Ameerifa püil 16—20 m. nael, petrooleum 7½—8 m. nael. Seeringad 13—18 m. nael. Lefta.

0000

Kurfid.

Tallinna börfe kurfifedek.

27. auguftil, 1923. a.

	Teftud.	Ofjad.	Müüjad
1 Dollar	347,50	346	347,50
1 Raefterling	—	1578	1585
1000000 Sakfa m.	—	50	80
100 Soome	981	952	962
100 Rootfi krooni.	—	9215	9265
100 Daani	6490	6410	6510
100 Prantfufe fr.	—	1970	2000
100 Sollaudi gulb.	—	13595	13695
100 Läti rubla	—	133,50	137
1 Sifhefo-el. fr.	—	1015	1045
1 fufdrubla	—	170	—
100 Sllaia hiri	—	1495	1525
100 Sefweifja fr.	—	6275	6325

Wäart. paberid	Stominaal wäartus	Wiimane diwidend	Ofjad	Müüjad
Dõlgatfion id				
E. W. Wõidulaen	—	—	97	110

Wäljaandja Kirjafufe Ofaififus „Raja“. Wafutafw toimetaja M. Dupits.

Estonia teater
Eiispäeval, 28. augustil f. a.
„Lõbus talupoeg“
Geo Hall'i operett 3 vaatuses.
Alandatud hindadega.

Režissöör, 29. aug. f. a.
telli pool 8 õhtul.
„Meetud talu“
A. Ritzbergi 4. vaat. lõuendina

Täiesti korras, inglise 6 hõ-
busejõuline
rehepeksugarnituur
kohe odavalt müüa. Müü-
pool võlgu jääda.
Teateid saab Wabritu uul.
38—30.

Ummar jälle
Saksa keeles rääkimistunde
(Berliini-metoodi järel) täiskas-
vanutele ja lastele (kehtib ja la-
majaspool toid). Rõnetunnid
igapäev (väljaarvutatud pühä-
päev) pool 2 tunni pool 4-ni.
Müü uul. 6—1.

Keeni wallas
võtab „Raja“ ja „Seataja“
tellimisi vastu põllumees h-ra
S. Risti, Salla talus.

Kahala-Willeweres
võtab
„Raja“ ja „Seataja“
tellimisi vastu põllumees h-ra
Carl Loti.

Ruitaafi wallas
võtab „Raja“ ja „Seataja“
tellimisi vastu herra S. Saul,
Mõnumäe.

Wana Otepää wallas
võtab „Raja“ ja „Seataja“
tellimisi vastu põllumees h-ra
S. Wärsi.

Müüakse

õjawaie loitlusladudes Suur Batari uul. nr. 13
suuõnaltsfel enampakkumisel
31. augustil f. a. kella 10 ajal hommikul umbes
10728 flg. odra küübid ja 28546 flg. obratangu
jahu.

Tähemaid teateid müümise üle võib saada la-
bude kantseleist S. Batari uul. nr. 13 igapäev
kella 9—12, kuni müümiseni.

S. Raus
õjawaie loitlusladu waltitseja.
G. Trammann
Raamatupidaja.

Polli 2-aastase Põllutöökooli

õpetegevus algab 15. oktoobril.

1. klassi wõiwad astuda mõlemast soost isikud, kes on
wähemalt 16 aast. wanad ja 6 klassilise sundusliku
algkooli wõi endise kihelkonnakooli lõpetanud. Neil isik-
tutel, kellel sarnaseid tunnustusi ei ole, on 10—12 okt.
kell 12 sisseastumise eksamid aritmeetikas ja Eesti keeles.
Soowiawaldused tulewad saata kooli juhatajale
Muia laudu.

Kooli juhatus.

Oma tööstuse:

Wantrimääret,
Rõied,
Möörid,
Ohjad
ja masinarihmab

Ladus petrooleum ja majinaõli.

Raubamaja

Jaan Maim

A.-E.

Tartu, Wabritu uul. 3, telefon 3-59.
Kauplus Kaubahoow 21a, tel. 4.71.

O.-ü. kaubamaja „ATLAS“

on endisest asupaigast S. Karja uul. 3 ülewõlitud

Raekoja platfile nr. 4, kontori fõrjetäit Duntre uul. nr. 2
(kõik endised „Päewalehe“ toimetuse, talituse ja trükitöja ruumid)

Uute awarite ruumide tõttu on meil wõimalik oma tegewust laiendada. Tähe-
matel jünab suurem saadetus mitmesugu trükitõlmiseid tohale, nagu kirjapre-
ssid, tiigeli-trükitõlmiseid, bostonpressid, lõikamise ja traatimise masinad, elektri-
mootorid jne. — Praegu lagawaral juur walit lõikamist trükitõlmiseid raamatute, offeti- ja
liwitrükiti jaoks. Rõikamist tarbeasja trükitõlmiseid, tükistusse, õlilõik, pastasid, lito-
graafia-õlilõik, waltimiseid jne. — Graafilise tööstuse moodustate ettevõtte
tõelise fõrjetäitmine ja warrustamine. — Peale selle ladus juur wäljawaik tuntud
Maschini wabritu mullawärwõid maalritele ja jällemõõtjatele. Antikwariatsid kuulamatist
wabritusest, nagu: Capella, Badische, Bayer, Agfa, Höppli, Soonekarmise paberit (Pausleinen,
kalka) wäljanduse (Gelb, Gmiede) jne.

Oma rohkearwuliste ehituste tõttu on meil wõimalik täidele loomidele wõist tulla.
A.-m. „Atlas“ O.-ü.

Tallinnas, Duntre uul. 2. Postkast 99. Kõnetraadid: juhatus 21-28; õlikoo 17-15. Telegram-
mide aadress: Atlas-Tallinn. O.-fond: Berlin S. 59, Jahrsfr. 12. Tel-foh: Moritzplatz
12872. Tele-grammide aadr.: EstoaAtlas-Berlin.

E. U. L.

üheaastaste ühistegeliste kursuste

eelolewa õppeaasta õppetöö algab septembri teisest poolst. Soowiawalduste
ja järelepärimistega pöörata Eesti Ühistegelise Liidu kantseleisse, Tallinnas,
S. Karja uul. 19. Kursuste alguse aja ja koha kohta antakse eraldi teada.

EESTI ÜHISTEGELINE LIIT.

1. septembril f. a. kell 10 hommikul annab
Meriasjanduse Peawalitus
suuõnaltsfel wähepakkumiste teel wälja oma ametkonna

wormirüete walmistamise

Meriasjanduse Peawalitsuse riide proowide järele. Pakkumistest osawõljalatel tuleb
Meriasjanduse Peawalitsuse kassas'e 40.000 marka kautsjonina fõrjetäit. Tähe-
maid teateid saab Meriasjanduse Peawalitsuse kantseleist igal äripäeval k. 8—1/215.
Meriasjanduse Peawalitus.

Wärsket kõrgemäärtuslist

Rootsi superwoswaati

18—20 protsendilist, Kure märgiga 6-puudal. kottides

soowitab ladust suuremal ja vähemal arwul

C. A. Wirkhaus,

Tartus, Peterburi uul. 42. Telefon 195.

Müük kõigis linnades Eestis ja tähtsamates raudtee jaamades.

KINNITUS AKTSIA SELTS

EESTI LLOID

Tallinnas, Pikk uul. nr. 28.

Kõnetraadid: 6—24, 17—03.

Tulekinnitused
Elukinnitused
Onnetusjuhusete kinnitused.
Weokinnitused

5883

Kinnitage oma warandust ja
elu kunni weel aega.

Eesti Tori Roadsteri Hobusekaswatajate Selti

Korraldusel peetakse Wiljandis, Wiljandi mõisas

suguhobuste

märkimine

6. septembril f. a. algusega kell 10 hommikul.

Märkimisele toodawad hobused peawad vähemalt
kolmeaastased ja hästi wäljaarenenud olema.

E. T. R. Hobuse-
kaswatajate Selti